

**”Somesta mä huomaan miten mä oon muuttunut muuten”
– Sosiaalinen media identiteetin kehittymisen
ympäristönä varhaisnuorten kokemuksissa**

Milja Manninen

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2018
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Manninen, Milja 2018. "Somesta mä huomaan miten mä oon muuttunut muuten" – Sosiaalinen media identiteetin kehittymisen ympäristönä varhaisnuorten kokemuksissa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 64 sivua.

Tutkielma käsittelee nuorten kokemuksia sosiaalisesta mediasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka varhaisnuorten minäkuva ja identiteetti muovautuvat sosiaalisen median ympäristöissä toimiessa.

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla 11–13-vuotiaita varhaisnuoria, jotka käyttävät sosiaalisen median palveluita. Haastattelumenetelmänä käytettiin osittain laadullista teemahaastattelua ja osittain syvähaastattelua. Aineisto teemoiteltiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin teoriaohjautuvasti. Aineiston käsittelyssä käytettiin myös tyypittelyä selvittäessä itsetuntoa vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

Haastateltavat kuvasivat sosiaalisessa mediassa toimimistaan neljän identiteetin muotoutumiseen liittyvän teeman mukaisesti: sosiaalisessa mediassa liitytään toisiin, valikoidaan itsestä annettua informaatiota, verrataan itseä toisiin ja koetaan tai ollaan kokematta vertaisryhmän hyväksyntää. Haastatteluissa selvisi, että sosiaalisen median välityksellä saatu palaute näkyi 11-vuotiaiden itsearvostuksessa hieman vahvemmin kuin 13-vuotiaiden itsearvostuksessa ja palaute tuntui vaikuttavan tyttöjen kokemuksiin vertaisryhmän hyväksynnästä vahvemmin kuin poikien kokemuksiin. Poikien kokemukset sosiaalisen median välityksellä ansaitusta vertaisryhmän hyväksynnästä olivat myönteisiä, kun tytöillä oli sekä kielteisiä että myönteisiä kokemuksia.

Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä sosiaalisen median vaikuttavan huomattavasti nuorten käsityksiin itsestään ja asemastaan vertaisryhmässä. Kasvattajien olisi tärkeää olla perillä nuorten mediakäyttäytymisestä, jotta voisivat olla nuorten tukena terveen itsetunnon ja positiivisen minäkuvan saavuttamiseksi.

Asiasanat: mediakasvatus, sosiaalinen media, itsetunto, identiteetti,
vertaissuhteet, vuorovaikutus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	7
1 JOHDANTO.....	6
2 SYMBOLINEN INTERAKTIONISMI IDENTITEETIN TUTKIMUKSESSA.....	8
2.1 Aiempia tutkimuksia vuorovaikutuksesta.....	8
2.2 Minuuden muodostuminen vuorovaikutuksessa.....	11
3 IDENTITEETTI JA SOSIAALINEN MEDIA	13
3.1 Identiteetti ja sen lähikäsitteet.....	13
3.1 Sosiaalinen media	15
3.2 Mediaympäristöt koulun arvokasvatuksen haastajana	17
3.3 Varhaisnuoruus ikävaiheena.....	19
3.4 Tutkimuksia sosiaalisen median käytöstä.....	20
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	23
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
5.1 Tutkimuskohde ja lähestymistapa.....	25
5.2 Tutkimukseen osallistujat.....	26
5.3 Tutkimushaastattelu.....	26
5.4 Aineiston analyysi	28
5.5 Eettiset ratkaisut.....	32
6 TULOKSET.....	35
6.1 Vertaisia, vanhempia, idoleita ja ihanteita – minä ja muut sosiaalisessa mediassa 35	
6.2 Omat vaatteet, meikit ja mielipiteet – minä ja minun valintani.....	39
6.3 Selfieitä, ääniviestejä ja videoita – Millaisena muut näkevät minut?....	42
6.4 Tykkäyksiä ja törmäyksiä – hyväksyntä ja arvostus sosiaalisessa mediassa 45	
6.5 Tyttöjen itsetunto	49
6.6 Poikien itsetunto	50

7. POHDINTA	52
7.1. Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	52
7.2. Mediasvatuksen mahdollisuuksia.....	54
7.3. Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimuksen aiheita	55
LÄHTEET	58
LIITTEET	63

1 JOHDANTO

Sosiaalinen media on kehittynyt pikkuhiljaa perinteisen internetin pohjalta nykyiseen muotoonsa. Vuosi vuodelta useampi sukupolvi on elänyt koko elämänsä sosiaalisen median aikakaudella ja omaksunut sen osaksi omaa kommunikaatio- ja mediakäyttäytymistään syntymästään saakka (Mäntymäki 2012, 12). Tästä johtuen sosiaalinen media on nykypäivänä lähes välttämätön osa ihmisen elämää. Kannettavien laitteiden yleistymisen myötä olemme jatkuvasti toisten ihmisten tavoitettavissa, ikään kuin valmiustilassa. Verkossa pidetään yhteyttä ystäviin, tavataan uusia ihmisiä, käydään julkista keskustelua ja jaetaan muiden käyttäjien kanssa valikoituja asioita omasta elämästä. Verkossa esiinnyttään nimellä tai nimettömänä, omilla kasvoilla tai kasvottomana, omana itsenään tai jonain toisena.

Lapset ovat tarttuneet teknologian kehityksen tarjoamaan mahdollisuuteen ja keskustelevat nykyisin sujuvasti tuttujen ja tuntemattomien kanssa erilaisissa yhteisöissä, sovelluksissa ja palveluissa. Netissä tehdään keskustelun ohella usein tiedostamatta myös merkityksellistä identiteettityötä, sillä käyttäjät jakavat itsestään asioista toisille esimerkiksi kuvien, kommenttien, esittelytekstien ja videoiden muodossa. Samalla kun sosiaalisessa mediassa näyttäytytään tietyssä valossa, jätetään paljon asioita myös näyttämättä muille. Valintaa itselle merkityksellisten ja merkityksettömien asioiden, toisille paljastettujen ja paljastamattomien piirteiden ja itseä kuvaavien ja itseä kuvaamattomien tekijöiden välillä tehdään verkossa joka päivä. Itsetuntemuksen kehittymiseen vaikuttavat muunmuassa vertaisryhmän paineet, ulkonäkökeskeiset mediaympäristöt ja palveluiden kaupallisuus.

Mielipiteitä, pukeutumistyyliä, henkilöbrändejä, harrastuksia ja muita tapoja ilmentää omaa itseämme on loputtomasti. Osaan samaistumme, osasta irtisanoudumme. Omaan käsitykseenme itsestämme vaikuttaa väistämättä se kuva, jonka koemme muilla olevan itsestämme ja johon pyrimme usein myös sosiaalisessa mediassa ja muussa vuorovaikutuksellisessa toiminnassa vaikuttamaan. Symbolinen interaktionismi on sosiopsykologinen näkökulma,

joka huomioi erityisesti nämä vuorovaikutuksen välityksellä syntyneet käsitykset ja merkitykset, joita meillä on itsestämme ja muista ihmisistä. Siksi se sopii erityisen hyvin lähestymistavaksi sosiaalisen median kasvu ympäristöjen tutkimukseen.

Arkipäiväistyneen sosiaalisen median maailmassa olisi tärkeää pysähtyä tarkastelemaan näitä jokapäiväisiä toimia ja pohtia, kuinka ne vaikuttavat esimerkiksi kasvavan nuoren minäkäsityksen muodostumiseen. Suoninen ym. (2013) arvioivat sosiaalisen median vaikuttavan ihmissuhteiden muodostumiseen monilla sellaisilla tavoilla, joita emme vielä tarkalleen tunne. Informaation määrän lisääntyessä rajattomasti ympärillämme tarvitsemme me sosiaalisen median aikakaudella elävät ihmiset erityisesti kykyä eristäytyä, luopua ja sulkea ulkopuolelle. (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 136.) Koska omaksuttavia identiteettejä ja niitä ilmentäviä toimintamalleja on loputtomasti, voi oman arvomaailman muodostaminen kaikkien vaihtoehtojen keskellä olla etenkin nuorelle kasvavalle ihmiselle haastavaa.

Hyviä puolia mediaympäristössä kasvu ympäristönä ovat monipuolisuus ja valinnanvara oman elämänpolun valitsemisen vaihtoehtoisissa. Kun oma arvomaailma ja identiteetti on muodostettu monenlaisia näkemyksiä punniten ja kokeillen, on se vahvemmalla pohjalla kuin perinteisen mallin pohjalta kyseenalaistamatta omaksuttu elämä (Fadjukoff 2009, 184). Vaihtoehtojen pohdintaan, kyseenalaistamiseen ja omaksumiseen nuoret tarvitsevat kuitenkin kasvattajiensa tukea ja neuvoja. Myös koululla on opetussuunnitelmassakin määritelty tärkeä tehtävä toimia oppilaiden psyykkisen kehityksen tukena, ja vuosiluokilta 3–6 alkaen tavoitteena on erityisesti tukea lapsen itsetuntemuksen ja identiteetin kehittymistä (OPS2014, 155). Koulun kasvatustehtävän tueksi tarvitaan ymmärrystä ja tietoa tämän päivän mediakulttuurista ja etenkin nuorten elämässä merkityksellisestä sosiaalisesta mediasta kasvu ympäristönä. Tämän tutkimuksen tehtävänä on vastata tuohon tarpeeseen kuvailemalla nykyisten sosiaalisen kasvu ympäristöä ja kartoittamalla identiteetin muotoutumiseen liittyviä kokemuksia sosiaalisessa mediassa.

2 SYMBOLINEN INTERAKTIONISMI IDENTITEETIN TUTKIMUKSESSA

2.1 Aiempia tutkimuksia vuorovaikutuksesta

Sosiaalisen median myötä iso osa perinteisesti kasvokkain tapahtuneesta vuorovaikutuksesta on siirtynyt verkkoon. Keskusteluyhteydet ovat auki ympäri maailman ja voimme valita seuramme loputtomista mahdollisuuksista. Keskustelua ja kanssakäymistä värittävät palveluiden, sivustojen ja sovellusten tarjoamat oheistoiminnot ja mahdollisuudet. Perinteisestä vuorovaikutuksesta puhutaan kasvokkaisena vuorovaikutuksena, mutta tietoliikenneyhteyksien kehityksen myötä myös sosiaalisen median välityksellä tapahtuva vuorovaikutus muuttuu päivä päivältä autenttisemmaksi. Sosiaalisen median perimmäinen tarkoitus on saattaa ihmisiä yhteen – mikäli palveluiden ja sovellusten kaupallisia intressejä ei huomioida – ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvan toiminnan tutkimiseen soveltuvatkin parhaiten vuorovaikutustutkimuksen käsitteet ja menetelmät. Perinteisestä vuorovaikutustutkimuksen käsitteistöä saadaan teknologisiin muutoksiin painottuvalle sosiaalisen median tutkimuskentälle näkökulmaa, joka avaa uudenlaisten verkkoviestinnän ilmiöiden taustoja huomioiden kaiken muutoksen taustalla vaikuttavan inhimillisyyden.

Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa on yksi tärkeimmistä ihmisen elämään vaikuttavista tekijöistä. Sitä tutkitaan monella tieteenalalla erilaisista näkökulmista katsoen. Sosiaalipsykologiassa vuorovaikutuksesta käytetään usein käsitettä *interaktio*. Käsite kuvaa suomalaista vastinettaan paremmin vuorovaikutusta toimintana (aktio) ihmisten välillä (inter) eikä vain vuorotellen tapahtuvaa vaikuttamista toisten ihmisten kanssa (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 32). Vuorovaikutus on ennen kaikkea toimintaa, jonka muotoutumiseen vaikuttavat kaikki siihen osallisina olevat toimijat aktiivisuudestaan riippumatta. Sellaista toistuvaa ja vastavuoroista

vuorovaikutusta, johon liittyy toisia koskevia odotuksia kutsutaan ihmissuhteeksi (Laine 2005, 140).

Helkaman, Myllyniemen ja Liebkindin (1998, 63) mukaan sosiaalipsykologian tutkimus on kehittynyt tarpeesta selittää ihmisen sosiaalista toimintaa, joka on kaikkien maailman kulttuurien ja sosiaalisten rakenteidemme taustalla. Vuorovaikutuksen ja sosiaalisen toiminnan säännönmukaisuuksia voidaan selittää tutkimuslinjasta riippuen joko yksilön motiiveista tai kulttuurin merkitysjärjestelmistä johtuviksi. Homansin (1961) sosiaalisen vaihdon teorian mukaan vuorovaikutus ja sosiaalinen toiminta pohjautuu yksilön itsekkäisiin motiiveihin edun saavuttamisesta ja haitan välttämistä muiden ihmisten kanssa tehdyssä joko konkreettisia tai abstrakteja asioita koskevassa vaihtokaupassa. Festingerin (1954) sosiaalisen vertailun teoria painottaa myös yksilön motiiveja, mutta hänen mukaansa yksilön intressit liittyvät omien näkemysten ja maailmankuvan muodostamiseen vertaamalla omia havaintojaan muiden ajatuksiin. Sosiaalisen todellisuuden kautta pyritään saamaan mahdollisimman todenmukainen kuva objektiivisesti arvioitavasta maailmasta. Konstruktionistisen tietokäsityksen mukaan maailmaa ei voida kokea sellaisenaan, vaan havainnoimme todellisuutta tulkintojemme kautta. Sosiaalisen konstruktionismin mukaiset lähestymistavat eivät näe vuorovaikutusta yksilön motiiveista johdetuksi toiminnaksi, vaan vuorovaikutuksen ajatellaan olevan kaikkien yksilön motiivien pohja - ihmisen ajatukset määräytyvät ympäröivän kulttuurin mukaan, ja hänen syntyessään maailma on jo pitkälti valmiiksi rakennettu. (Helkama ym. 1998, 63-69.)

Nämä yleiset sosiaalisen toiminnan selitykset ja teoriat muodostavat pohjan vuorovaikutustutkimuksen lähestymistavoille. Symbolinen interaktionismi kuuluu myös sosiaalisen konstruktionismin piiriin, joten tämä lähestymistapa painottaa myös sosiaalisen vuorovaikutuksen olevan jokaisen ihmisen ajatusten perusta. Ymmärrysemme itsestämme ja kaikki minä- tai itse-alkuiset ajattelumallimme syntyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Seuraavaksi esittelen tarkemmin symbolisen interaktionismin periaatteita

keskittyen tutkimukseni kannalta oleellisimpiin ajatuksiin minuuden kehityksestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Symbolinen interaktionismi on syntynyt George Herbert Meadin teoksen *Mind, self and society* (1934) pohjalta Herbert Blumerin ja muiden Meadin oppilaiden jalostamana. (Helkama ym. 1998, 69). Mead keskittyi urallaan jakamaan ajatuksiaan opiskelijoilleen etenkin toimiessaan Chicagon yliopistolla opettajana. Hänen ajatuksiensa vaikutuksista puhutaankin myös Chicagon koulukuntana. Toisin kuin perinteisissä tietoteoreettisissa tarkasteluissa symbolinen interaktionismi tutkii siis ihmisen mielen ja ulkomaailman suhdetta painottaen niiden välistä vuorovaikutusta (Hankamäki 2015, 18). Symbolisen interaktionismin tulkinnan mukaan ihmisen mieli syntyy vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, ja oleellista vuorovaikutuksessa muiden kanssa on yhdessä jaettujen kokemusten merkitys. Sosiaalisen konstruktionismin ajatusten mukaisesti ihmistä voidaan ymmärtää parhaiten tutkimalla niitä merkityksiä, joita hän rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteissaan (Em. 18).

Vuorovaikutuksen merkityksen tutkimusta on jatkettu muunmuassa monilla psykologian osa-alueilla, kasvatustieteessä ja yhteiskuntatieteissä. Esimerkiksi motivaatiopsykologiaan painottuneen Salmela-Aron ym. (2009, 166) tutkimuksen mukaan aikuisten naisten itselleen asettamiin tavoitteisiin perimä selittää tavoitteesta riippuen noin neljäsosasta puoleen tapauksista ja jaettu ja yksilöllinen ympäristö selittävät loput yksilöiden välisestä vaihtelusta. Työhön, harrastuksiin ja terveyteen liittyvissä tavoitteissa ympäristön merkitys oli kaikkein suurin. (Salmela-Aro, Read, Nurmi, Koskenvuo, Kapri, & Rantanen 2009, 166.) Toisen motivaatiota koskevan tutkimuksen mukaan jaettu ympäristö vaikutti naisilla liikuntaan liittyvien tavoitteiden asettamiseen enemmän kuin miehillä. Sukupuolierot saattavat tosin kaventua tasa-arvoisemman kulttuurin myötä. (Moore-Harrison & Lightwood 2010)

Kasvatustieteellisen tutkimuksen kentällä symbolisen interaktionismin näkökulma ja konstruktivistinen oppimiskäsitykseen (esim. Tynjälä 1999) liittyvät tutkimukset kulkevat käsi kädessä. Myös median välityksellä tapahtuvaan vuorovaikutukseen liittyen on tehty tutkimusta (esim. Koivusalo-

Kuusivaara 2007; Valli, Hautaviita & Meriläinen 2015) mutta aiheessa riittää vielä paljon tutkittavaa. Kaikki nämä tutkimukset osoittavat sen, että vuorovaikutustutkimuksen kenttä on laaja ja monitieteinen, ja kasvatustieteet saavat mediakasvatuksen tutkimuksessa tukea niin psykologian kuin viestinnänkin tutkimuksista. Itseäni vuorovaikutussuhteissa kiinnostaa kuitenkin erityisesti se, kuinka toiset ihmiset vaikuttavat omiin ajatuksiimme ja kuinka oma minuutemme ja identiteettimme muovautuvat toisten ihmisten kanssa toimiessamme. Seuraavassa luvussa kuvailen tätä prosessia tarkemmin aiempiin tutkimuksiin perustuen.

2.2 Minuuden muodostuminen vuorovaikutuksessa

Meadin (1934) symbolisen interaktionismin teorian mukaan ihmisen minuus syntyy vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Hänen mukaansa ihmisellä ei vielä syntyessään ole käsitystä itsestään, vaan se kehittyy pikkuhiljaa ihmisen kasvaessa ja toimiessa toisten ihmisten kanssa. Pienellä lapsella aistit toimivatkin monella tavoin aikuista ihmistä tarkemmin, esimerkiksi vauvalla hajuaisti on niin tarkka, että vauva kykenee tunnistamaan äitinsä rintamaidon hajuaistin perusteella (Tamminen 2012, 66). Aikuinen ei kykene näin tarkkaan erotteluun. Tämä johtunee siitä, että pienen lapsen havaintomaailma keskittyy vielä ulkomaailmaan sisäisten toimintojen havainnoinnin puuttuessa.

Mead (1934) näki minuuden olevan sellainen kognitiivinen rakenne, jota ihminen voi tarkastella objektina, ja toisaalta se tietoinen toimija, jonka on mahdollista tarkastella itseään. Objektiiivisesti itseään tarkastelevaa minuuden osaa hän kutsuu subjektiminäksi (I) ja tarkastelun kohteena toimivaa ja kokevaa minuutta objektiminäksi (me). Minuuden synnyn kannalta oleellista on siis, että ihminen ymmärtää toisilla ihmisillä olevan jonkinlainen käsitys hänestä. Minuus myös kehittyy ja muovautuu vuorovaikutuksessa. Siinä missä sosiaalista konstruktivismia edeltäneet vuorovaikutustutkijat näkivät siis ihmisen oman mielen ohjaavan sosiaalista toimintaa, painotti Mead sosiaalisen toiminnan muodostavan mielen ja minuuden. Ihminen peilaa omia

ominaisuuksiaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa, ja esimerkiksi muodostaa itsestään kuvaa työntekijänä sen perusteella, millaisen kuvan uskoo itsestään välittyvän työyhteisölle.

Meadin teoriaan liittyvät myös käsitteet merkitykselliset toiset (significant others) ja yleistetty toinen (generalized other). Merkityksellisiä toisia on hyödynnetty monissa nuoruuden kehitysvaiheeseen liittyvissä tutkimuksissa, kuten esimerkiksi nuorten suhdetta vanhempiinsa (Blyth, Hill & Thiel 1982) ja nuorten kouluodotuksia (Cheng & Starks 2002) selvittävissä tutkimuksissa. Suomalaisissa tutkimuksissa on todettu vertaistovereiden vaikuttavan mm. sopeutumiseen ja koulu-uupumukseen nuorilla (Kiuru 2008) sekä moraalien kehitykseen (Niemi 2016). Nuorisokulttuureiden on todettu vaikuttavan nuoren identiteetin muodostumiseen harrastusten kautta mm. hiphop-tanssijoilla (Nurmi 2012, 51) ja lumilautailijoilla (Hänninen 2012, 226).

Yleistetty toinen ja merkitykselliset toiset ovat nykyihmisen sosiaalisissa ympäristöissä monesti verkkoyhteisön jäseniä. Kun yleistetty toinen ennen sosiaalisen median aikakautta merkitsi mainetta esimerkiksi kouluyhteisön jäsenten keskuudessa, saattaa median välityksellä syntynyt maine olla nykypäivänä jopa kouluyhteisöä merkittävämpi tekijä identiteetin muotoutumisessa. Seuraavassa pääluvussa paneudutaan tarkemmin nykypäivän mediakulttuuriin ja hyvinvointiin liittyviin tutkimuksiin.

3 IDENTITEETTI JA SOSIAALINEN MEDIA

3.1 Identiteetti ja sen lähikäsitteet

Minuus muodostuu jo lapsuudessa, mutta identiteetti alkaa muotoutumaan vasta nuoruusiässä. Bowlbyn (1971) kiintymysteorian mukaan lapsuudessa muodostetaan vanhempien tai muiden kiintymyshahmojen sisäisten työskentelymallien perusteella itseä koskevat työskentelymallit. Lapsuudessa vanhemmilta omaksutut näkemykset, arvot ja valinnat kyseenalaistetaan itsenäistymisen myötä. Murrosiän tärkein kehitystehtävä onkin lapsuuden perheestä irtautuminen ja omaan elämään liittyvien päätösten tekeminen (Nurmi 1995, 256). Nuorten identiteettityö on usein pitkä ja vaikea kehitysvaihe, mutta palkintona onnistuneesta ikävaiheen suoriutumisesta on vahva ja terve itsetunto, joka kantaa myös myöhemmissä elämänvaiheissa ja elämään kuuluvissa haasteissa. Selvitän seuraavaksi, kuinka nuorten minäkuva, itsetunto ja persoonallisuus liittyvät identiteetin muotoutumiseen ja kuinka näitä käsitteitä on käytetty aiemmissa tutkimuksissa. Tässä luvussa kuvataan myös identiteettityöhön liittyvien aiempien tutkimusten yhteyttä tähän tutkimukseen.

Marcia (1980, 111) jakaa identiteetin muodostumisen neljään vaiheeseen: selkiintymätön, omaksuttu, etsivä ja saavutettu identiteetti. Selkiintymätön identiteetti (identity diffusion) on yleensä nuorilla ihmisillä, ja se tarkoittaa tasoa, jolla identiteetti ei ole vielä kehittynyt. Näkemys omasta arvomaailmasta puuttuu, eikä ihminen ole sitoutunut valintoihinsa. Etsivä identiteetti (moratorium) on taso jolla ihminen kokee suhtautumisensa ongelmalliseksi ja pyrkii löytämään näkemyksensä. Myös etsivän identiteetin taso on yleistä nuoruudessa, mutta sitä esiintyy myös myöhemmissä elämänvaiheissa muutosten tai uusien mahdollisuuksien äärellä. Omaksuttu (foreclosure) identiteetti tarkoittaa ympäristön tarjoaman mallin omaksumista oman elämänsä ohjaavaksi rakenteeksi ilman vaihtoehtojen punnitsemista. Saavutettu identiteetti (achieved) taas on vahvin identiteetin taso, jonka eteen

ihminen on vertaillut eri vaihtoehtoja, kyseenalaistanut näkemyksiään ja pohtinut läpi etsintävaiheen. (Marcia 1980, 111.) Minäkuva taas muodostaa itsetunnon perustan. Se vastaa kysymyksiin ”Kuka ja millainen minä olen?” ja ”Mihin minä kuulun?” (Lahikainen 2013, 97). Minäkuvaan liittyy siis oleellisesti ihmisen oma suhtautuminen itseensä. Positiivisten minäkuvan piirteiden määrää on kutsuttu itsetunnoksi (Keltikangas-Järvinen 2017, 25; 78), vaikka toisaalta hyvää itsetuntoa on myös omien virheiden hyväksyminen.

Sekä saavutettu identiteetti että positiivisen minäkuvan muodostuminen ovat tärkeitä psyykkisen hyvinvoinnin kannalta, ja näissä kehitystehtävissä onnistuakseen nuori tarvitsee tukea, sillä nuoren itsetunto on saattaa olla nuoruusiässä koetuksella. Saavutettu identiteetti on monessa tutkimuksessa yhdistetty hyvinvointiin, itsevarmuuteen ja elämänhallintaan (esim. Judge, Eres & Bono 1998). Se myös edeltää toimeliasta ja vastuuntuntoista aikuisuutta (Fadjukoff 2009, 184–186). Positiivinen minäkuva taas ehkäisee masennusta, lisää oman elämän hallinnan tunnetta ja vaikuttaa positiivisesti suoriutumiseen ja koulumenestykseen (esim. Keltikangas-Järvinen 2017, 44–46). Identiteettityö on paitsi *henkilökohtaista ja yksilöllistä* (Hall 1990, 275) myös vahvasti *yhteydessä ympäröivään kulttuuriin ja yhteisöön*, sillä identiteettiä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa (Tajfel 1972, 39). Toisaalta nykyihmisen elämään kuuluu monenlaisia vuorovaikutusympäristöjä ja erilaisia ympäröiviä kulttuureja, josta johtuen identiteetti on myös muovaantuva. Hyvällä itsetunnolla on yhteys hyvinvointiin ja kykyyn selviytyä vastoinkäymisistä (Mruk 2013, 3) ja ihmiset joilla on korkea itsetunto kokevat myös vähemmän negatiivisia tunteita (Leary & MacDonald 2003, 404).

Sosiaalisen median välityksellä ympäröivästä kulttuurista välittyy monenlaisia tapoja elää omaa elämäänsä. Identiteettityön avuksi sosiaalinen media tarjoaa rakennuspalikoita, joista ihminen voi rakentaa omaa elämäänsä joko omaan harkintaan perustuvaa saavutettua identiteettiä tai muiden ihmisten tahtoon perustuvaa omaksuttua identiteettiä lähestyen. Kasvattajien tukea tarvitaan, jotta kasvavat nuoremme voivat kyseenalaistamatta kaupallisten markkinoijien mallin omaksumisen sijaan muodostaa

arvomaailmansa ja tulevaisuutemme kestävämmälle pohjalle. Koulun arvokasvatusta tarvitaan myös, jotta hyvän elämän kannalta tärkeät arvot eivät katoaisi nykypäivän kaupallisen markkinakoneiston pyöryksessä.

Identiteetin muodostumiseen liittyvät oleellisesti myös yksilölliset eroavaisuutemme. Persoonallisuus on monimutkainen käsite, josta tutkijatkaan eivät ole päässet aina yhteisymmärrykseen (Haslam 2007, 22). Käsite kuvaa ihmisten synnynnäisiä eroavaisuuksia toisistamme, ja yhteistä persoonallisuuspsykologien määritelmässä on viiden suuren persoonallisuuspiirteen hyväksyminen. Näitä ovat ulospäinsuuntautuneisuus, avoimuus, neuroottisuus, tunnollisuus ja sovinollisuus. Persoonallisuuspiirteet ovatkin ihmisen identiteetin kehittymisen pohja. (Em. 23–26). Identiteetin kehittymiseen tarvitaan toisia ihmisiä. Samaistuminen on tärkeä osa identiteetin rakennustyötä, sillä ajan myötä itselleen sisäistetyt muiden ominaisuudet määritellään omiksi ominaisuuksiksi, joiden kautta ilmenetään omaa identiteettiä (Keltikangas-Järvinen 2010, 112). Ihmisen identiteetti rakentuukin vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa (Erikson 1950, 1968). Se on vastaus sisäiseen kysymykseen ”Kuka minä olen?”.

Ihminen etsii vastausta vertaamalla itseään toisiin, hakien omaa paikkaansa yhteisössä ja tutkien omaa merkitystään ympäristölleen. Identiteetti on määritelty myös persoonallisuuden kokoavaksi rakenteeksi, joka ohjaa ihmistä valinnoissaan (Fadjukoff 2009, 180). Identiteetti kehittyy läpi elämän, mutta erityisesti nuoruudessa ihminen työstää aktiivisesti identiteettiään pyrkien saavuttamaan oman identiteettityönsä päätöspisteen. Vaikka identiteetistä puhutaan usein yleisenä ihmistä määrittelevänä rakenteena, käytännössä sitä tutkitaan usein elämän eri osa-alueiden, kuten koulun, työn tai parisuhteen näkökulmasta.

3.1 Sosiaalinen media

Sosiaalisen median maailmaa käsittelevissä tutkimuksissa sosiaalisen median määritelmä on vaihdellut näkökulmasta riippuen. Käsitteenä sosiaalisesta

mediasta on alettu puhua vuoden 2005 paikkeilla (Lietsala & Sirkkunen 2008, 17). Sosiaaliseen mediaan liittyvää tutkimusta on tehty monella tieteenalalla, ja tutkimusongelma vaikuttaa siihen, mitä käsitteellä tarkoitetaan. Eri määritelmissä painottuvat joko sosiaalisen median palvelut, sen sisältö tai sosiaalisen median välityksellä tapahtuva vuorovaikutus (Pönkä & Impiö 2012, 22). Kandidaatin tutkielmassani (Manninen 2015) viidesluokkalaiset määrittivät sosiaalisen median tarkoittavan erityisesti viestintää ja muuta vuorovaikutusta teknologian välityksellä. Myös tässä tutkimuksessa keskityn sosiaaliseen mediaan sen välityksellä tapahtuvan vuorovaikutuksen näkökulmasta. Vuorovaikutusympäristönä sosiaalinen media on lapsille myös merkittävä kasvuympäristö, jossa harjoitellaan sosiaalisia taitoja, rakennetaan ymmärrystä maailmasta ja muodostetaan omaa identiteettiä. Toisten ihmisten lisäksi ihmisen toimintaan vaikuttavat median tarjoamat mahdollisuudet ja sen rajoitukset, joten viimeisenä tarkastelen sosiaalista mediaa mediaympäristönä.

Sosiaalinen media on yleistynyt vuosituhannen alusta teknologian kehittymisen myötä. Sosiaalisen median sijaan voidaan puhua myös käsitteestä Web 2.0, joka kuvaa hyvin internetin kehittymistä nykyiseen muotoonsa (Pönkä & Impiö 2012, 21). Internetin yksisuuntaiseen viestintään perustuva "kotisivukulttuuri" on muuttunut yhteisökulttuuriksi, ja käyttäjät osallistuvat aktiivisesti sisällön tuottamiseen ja muokkaamiseen (Noppari & Uusitalo 2011, 143). Lasten sosiaalisen median käyttöä onkin tutkittu paljon yleisesti netin käyttöä selvittävissä tutkimuksissa. Vaikka arkikielessä netti on joissain yhteyksissä synonyymi sosiaaliselle medialle, käytän tutkimuksessani käsitettä sosiaalinen media painottaakseni netissä tapahtuvan sosiaalisen toiminnan merkitystä tutkimuksessani.

Vuorovaikutussuhteita tutkittaessa on tärkeää huomioida, ovatko osapuolet samassa fyysisessä tilassa vai eivät, eli onko vuorovaikutus välitöntä vai välillistä. (Matikkala & Lahikainen 2005, 93). Nykypäivän lapset ja nuoret saavat maailmasta ja ympäristöstään tietoa suureksi osaksi median välityksellä. Ymmärrys maailmasta lisääntyy ja todellisuudelle annetut merkitykset syntyvät median välityksellä (Valkonen, Pennonen & Lahikainen 2005, 58). Erityisesti

sosiaalisissa verkostoissa toimiminen muokkaa ihmisen käsityksiä itsestään, ja sosiaalisen median käyttö vaikuttaakin kehittyvän ihmisen identiteetin muodostumiseen. Suonisen (2013) mukaan sosiaalisten normien merkitys on suuri myös verkon välityksellä tapahtuvassa ryhmätoiminnassa. Sosiaalisessa mediassa toimiessaan identiteettiään muodostava lapsi tai nuori samaistuu muihin, kertoo itsestään asioita muille etsien hyväksyntää, ja muokkaa toimintaansa saamansa vastaanoton ja palautteen pohjalta. Valikoidun minän esittämisen avulla käyttäjä paitsi rakentaa omaa julkisuuskuvaansa, myös rakentaa sosiaalisia normeja muiden kanssa. (Suoninen 2013, 73.) Nykypäivänä sosiaalisen median osuus ihmisten välisistä suhteista on kasvanut niin suureksi, että sosiaalisesta mediasta on tullut merkittävä kasvuympäristö.

3.2 Mediaympäristöt koulun arvokasvatuksen haastajana

Kaupin (2004, 76) mukaan sosiaalisen median asema toisarvoisena todellisuutena on kyseenalainen, sillä vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa on keskeisimpiä todellisuutemme alueita. Myös Meadin (1934) teorian mukaan todellisuutemme rakentuu sosiaalisessa kanssakäymisessä. Kuten aiemmin on kuvattu, on ihmisten välisessä sosiaalisessa toiminnassa ja vuorovaikutuksessa muodostettu kuva maailmasta merkittävä toimintaamme ohjaava tekijä.

Mediasta onkin tullut merkittävä osa nykyihmisen maailmaa. Etenkin lapsille sosiaalinen media on todellista elämää, ja he havainnoivat maailmaa median välityksellä samanlaisin prosessein kuin todellistakin elämää (Mäntymäki 2012, 12). Myös sosiaalisen median välityksellä tapahtuvan välillisen vuorovaikutuksen prosesseja koskevat säännönmukaisuudet mukailevat kasvokkaisen vuorovaikutuksen lainalaisuuksia, mutta perinteiseen verrattuna on myös paljon uusia ilmiöitä. Suonisen ym. (2013, 17) mukaan sosiaalinen media viestintäympäristönä ei perusolemukseltaan erottaudu edeltäjistään. Viestintä on sosiaalista ja pohjautuu vuorovaikutukseen välineistä ja aikakaudesta riippumatta. Sosiaalinen media on uudenlaista digitaalista viestintää, mutta sitä koskevat perinteiset joukkoviestinnän ominaisuudet.

(Suominen, Östman, Saarikoski & Turtiainen 2013,17.) Mäyrä (2007, 204) huomauttaa, että inhimilliseen kanssakäymiseen ovat aina kuuluneet symbolit, sanat ja kuvien vaihto. Digitaalisten mediamuotojen myötä viestinnän mahdollisuudet ovat kuitenkin lisääntyneet huomattavasti. (Mäyrä 2007, 204.)

Suoranta (2003, 27) näkee mediaympäristöjen vaikutuksen lapsen ideologiseen kehitykseseen jopa merkittävämpänä kuin koulujärjestelmän kasvatuseritykset. Perusteluksi koulujärjestelmän voimattomuudelle vertailussa hän mainitsee mediaympäristöjen vaikutuksen alkamisen jo ennen kouluikää, niiden käytön suuren roolin kouluikäisen elämässä ja jatkumisen koulunkäynnin jälkeenkin. Mediaympäristöjen käytön motiivit lapsilla ovat ensisijaisesti viihteellisiä, nautinnollisia ja elämyksellisiä, eivätkä niinkään tiedollisia. (Suoranta 2003, 11; Kupiainen 2002, 271.) Koivusalo-Kuusivaaran (2007) mukaan medialaitteiden pariin ajaa etenkin uudenlainen ajankäyttö perheen sisällä ja sosiaalisten suhteiden kaventuminen. Lapsilla ei ole enää samanlaista liikkumavapautta kuin menneinä aikoina, ja kodin seinien sisällä vietetty aika näkyy lasten elämysmaailmassa. (Koivusalo-Kuusivaara 2007, 16.) Suoninen ym. (2013, 134) arvioivat vanhempien mahdollisuuksien lasten mediankäytön hallintaan heikentyneen valtavan mediatarjonnan, vanhempien lisääntyneen stressin ja kasvavan aikapulan vuoksi. Perinteinen, pihapiirin ympärille rakentuva kasvuympäristö on helpompi rajata turvallisesti kuin uudenlainen runsaaseen mediankäyttöön perustuva kasvuympäristö. (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 134.) Turvallisen kasvuympäristön rajaamisessa auttavat ikäraajat, ruutuajan rajoitus ja lapsille tarkoitamattomille sivustoille pääsyn estäminen laitteen asetusten avulla. Tärkeää on kuitenkin myös opettaa lapselle itselleen turvallisia tapoja toimia fiksusti verkossa.

Perusopetuksen uusimmissa opetussuunnitelman perusteissa (2014, 15) vastataan tähän ongelmaan arvokasvatuksen keinoin. Arvokeskustelun kautta oppilaita voidaan auttaa tunnistamaan kohtaamiaan arvoja ja pohtimaan kriittisesti omaa suhtautumistaan asioihin. ”Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot,

sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa.” (OPS2014, 15.) Arvokasvatus yhdessä turvallisten puitteiden luomisen kanssa onkin paras tapa ohjata lasta turvallista kasvua uhkaavien asioiden keskuudessa. Mediaa ei tarvitse pelätä, mutta tärkeää olisi tuoda lapsille nykypäivänä yhä mediapainotteisemman vapaa-ajan vastapainoksi koulussa mahdollisimman paljon mahdollisuuksia perinteiseen kanssakäymiseen perustuvaan vuorovaikutukseen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen kasvokkain.

3.3 Varhaisnuoruus ikävaiheena

Sosiaalisessa mediassa lapset ja nuoret hakeutuvat erityisesti oman ikäistensä käyttäjien seuraan. Viime vuosina vanhempien sukupolvien liittyessä sosiaalisen median palveluihin ovat nuoremmat käyttäjät hakeutuneet uusiin ympäristöihin. Samanikäisten ja suunnilleen samalla kehitystasolla olevien lasten vuorovaikutussuhdetta kutsutaan vertaissuhteeksi (Salmivalli 2005, 15). Oleellisinta vertaissuhteessa on se, että osapuolet ovat samalla tasolla kognitiivisesti, psyykkisesti ja emotionaalisesti (Pörhölä 2008, 94). Vertaissuhteessa lapsen täytyy omalla toiminnallaan ansaita toisen hyväksyminen ja kiintyminen, kun taas suhteessa vanhempiin kiintymys on yleensä itsestään selvä (Ladd 2005,). Toisten hyväksynnän ja kiintymyksen ansaitakseen lapsi harjoittelee taitoja, joita tarvitsee myös myöhemmin elämässään ja yhteiskunnassa toimiessaan. Vertaissuhteisiin perustuvassa ryhmässä lapsi voi muunmuassa solmia ystävyysuhteita ja kokea kuuluvansa ryhmään (Neitala 2011, 20).

Nuoruusikä alkaa toisen vuosikymmenen alussa ja kestää kolmannelle vuosikymmenelle (Nurmi 1995, 256). Varhaisnuoruus alkaa murrosiästä, ja tuolloin nuori alkaa irroittautumaan lapsuuden kasvuympäristöstään ja muodostamaan omia mielipiteitään ja näkemyksiään sille loogiselle ja

abstraktille tasolle, joka on tyypillistä hänelle aikuisena. (Em. 256.) Almqvistin (2000, 12) mukaan nuoruuden tärkein kehitystehtävä on identiteetin muodostuminen, ja epäonnistuessaan tässä kehitystehtävässä nuori saattaa syrjäytyä yhteiskunnasta. Poikien syrjäytymisluvut ovat huolettavan korkealla. Cacciattore ja Koiso-Kanttila (2009, 40) luettelevat syrjäytymisen vaikutuksia: itsetuhoisuus ja itsemurhat, lääkkeiden ja päihteiden väärinkäyttö sekä rikokset aiheuttavat yhteiskunnalle ja yksilöille suuria ongelmia.

Yhteiskunnasta syrjäytymisen vastakkainen ilmiö on suosioon nousu. Heinosen (2009, 15) mukaan sosiaalinen media lisää yhteisöön kuulumisen tunnetta. Sosiaalisen median myötä paitsi oman kaveripiirin suosioon, myös laajempaan julkiseen suosioon nousu on helpompaa kuin aiemmin. Kotisohvalta voi ponnistaa julkkikseksi esimerkiksi oman blogin tai videokanavan myötä. Myös kansainvälistä suosiota on helppo saavuttaa sosiaalisen median välityksellä. Aunolan (2002) mukaan nuoret saavat tietoa itsestään muilta nuorilta sekä suoraan että välillisesti oman pohdinnan kautta muiden asettamien standardien pohjalta. Lisäksi sosiaalisen vertailun avulla lapsen ajattelussa ja itseymmärryksessä tapahtuu muutoksia, jotka vaikuttavat muun muassa lapsen motivaation kehitykseen (Aunola 2002, 110) Nuori siis arvioi omaa asemaansa vertaisryhmässä saamansa palautteen pohjalta. Sosiaalisessa mediassa palautetta vertaisryhmään kuulumisesta kuvastavat esimerkiksi seuraajamäärät ja tykkäysten määrät. Numeerisessa muodossa esitettynä tätä vertaisryhmän suosiota on helppo verrata kavereiden suosioon, ja se voi aiheuttaa kilpailua ja vertailua.

3.4 Tutkimuksia sosiaalisen median käytöstä

Vuoden 1996 kevään nuorisobarometrissa tietoverkkoja käytti vain promille vastaajista, mutta vuonna 2015 nettiä päivittäin tai useammin käytti Tilastokeskuksen teettämään kyselyyn vastanneista 16–24-vuotiaista jo 89 prosenttia (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 25). Merikivi, Myllyniemi ja Salasuo (2016, 73) vertaavat aikaisempia vapaa-ajan viettoon liittyviä

tutkimuksia oman tutkimuksensa tuloksiin. Netin käytön lisääntyttyä lasten ystäviksi määrittelemien ihmisten määrä on noussut huomattavasti. Kun aiemmin yksi vastaaja oli ilmoittanut ystäviensä määräksi yli sata, oli nyt vastaava luku 18. Yksinäisyyden kokemukseen ystävien tapaamistiheydellä on kuitenkin todettu olevan vahvempi yhteys kuin ystävien määrällä. (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 73.) Nuorten käsitykset ystävydestä lienevät muuttuneet hieman sosiaalisen median vaikutuksesta, mutta edelleen tarvitaan ystäviä joita nähdä kasvotusten.

Perinteisesti median käytön motiivit on jaettu neljään kategoriaan: viihde, sosiaalinen vuorovaikutus, identiteetti ja informaatio (McQuail 2000) joista paitsi sosiaalinen vuorovaikutus, myös identiteetin muotoutuminen median välityksellä ovat nousseet sosiaalisen median aikakaudella erityiseen asemaan. Suuri osa sosiaalista mediaa käyttävistä lapsista luo uutta sisältöä sosiaaliseen mediaan ja jakaa sitä eteenpäin. Suomalaislapsilla uuden tekstipohjaisen sisällön luominen on kolmanneksi suosituin sosiaalisen median käyttömuoto sisällön lukemisen tai katselun ja pelien pelaamisen jälkeen (Pönkä & Saukko-Rauta 2014). Tekstipohjaista sisältöä ovat mm. lyhyet kommentit ja tilapäivitykset ja pidemmät blogikirjoitukset. Tämä kertoo lasten aktiivisuudesta sosiaalisessa mediassa tiedon tuottajina ja jakajina, ei pelkkinä vastaanottajina. Lapset paitsi altistuvat median vaikutuksille myös rakentavat itse omannäköistään mediaympäristöä. Perinteisesti mediakasvatuksen tutkimuksissa on huomioitu erityisesti median vaikutuksille altistumisen näkökulma (ks. esim. Salokoski & Mustonen 2007), mutta pikkuhiljaa mediaympäristön muuttuessa tutkimuksissa on huomioitu enemmän myös se, kuinka media kuvastaa lasten maailmassa merkityksellisiä asioita (ks. Myllyniemi 2013)

Youtube on sosiaalisen median palveluista käytetyimpiä lasten keskuudessa, kun taas Facebookista on tullut aikuisten suosima sosiaalisen median palvelu, ja nuoria kiinnostavat eniten Instagram ja Snapchat (Pönkä 2015). Sekä Instagram että Snapchat ovat palveluita, joissa tekstipohjaisen sisällön sijaan tärkeässä osassa ovat kuvat ja videot. Visuaalista sisältöä

täydennetään lyhyillä ja ytimekkäillä kuvateksteillä tai asiasanoilla, hästägeillä. Vloggaaminen tarkoittaa videoblogien tekoa ja julkaisua sosiaalisessa mediassa. Yleisimmin vlogeja julkaistaan Youtubessa, jossa videoilla on mahdollista tavoittaa valtava määrä katsojia. Youtube on sosiaalisen median palveluista käytetyimpiä lasten keskuudessa, kun taas Facebookista on tullut aikuisten suosima sosiaalisen median palvelu, ja nuoria kiinnostavat eniten Instagram ja Snapchat. (Pönkä 2015.) Vlogien ympärille on viimeisen kymmenen vuoden aikana syntynyt suuri nuorisokulttuuri, jossa ihailaan suosituimpia vloggaajia ja otetaan heistä mallia.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Empiirisessä tutkimuksessani haastattelin kuudesluokkalaisia heidän sosiaalisen median käytöstään keräten lasten kokemuksia ja kuvailuja sosiaalisen median maailmasta. Tutkimuksen tehtävänä oli kartoittaa lasten kokemuksista nousevia aihepiirejä mediakasvatuksen suunnittelun tueksi. Henkilökohtaisesti halusin ymmärtää paremmin sosiaalista mediaa lasten kasvuympäristönä, sillä opettajana haluan olla oppilaideni tukena ja positiivisena esimerkkinä kaikilla elämän osa-alueilla ja kasvun taipaleella, en vain oppimiseen liittyvissä asioissa. Tutkimus oli jatkoa kandidaiheen tutkimukselleni (Manninen 2015), jossa tutkin viidesluokkalaisten sosiaalisen median käytön motiiveja. Eräs kandidaatintutkielmassani havaitsemistani motiiveista oli itsensä ilmaisun ja identiteetin muodostuksen tarve. (Manninen 2015, 23.) Tässä tutkimuksessa halusin selvittää tarkemmin, millainen identiteetin kehityksen ympäristö sosiaalinen media varhaisnuorille on. Tutkimuksessa etsin vastausia kahteen tutkimuskysymykseen, jotka lähestyvät aihetta hieman eri näkökulmista:

1. Kuinka sosiaalinen media näyttäytyy minuuden muovautumisen ja identiteetin kehityksen ympäristönä varhaisnuorten kuvauksissa?
2. Millaisia itsetuntoa vahvistavia ja itsetuntoa heikentäviä kokemuksia varhaisnuorilla on sosiaalisesta mediasta?

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamalla pyrin kuvaamaan identiteetin kehityksen prosessia ja siihen liittyviä tekijöitä sosiaalisen median kontekstista käsin. Prosessia kuvaamalla halusin ymmärtää paremmin lapsille merkityksellisiä asioita heidän siirtyessään kouluikäisen kehitysvaiheesta kohti

murrosikää. Tämän vaiheen ymmärrys auttaa ymmärtämään, miksi jotkut asiat sosiaalisessa mediassa ovat lapsille niin tärkeitä ja toisaalta millaisista sosiaalisen median käytön rajoituksista lapsen tai nuoren kanssa on hyvä neuvotella. Myös kehitystä uhkaavat tekijät on helpompi havaita, kun kehityksen kannalta oleelliset tekijät tunnetaan paremmin.

Toinen tutkimuskysymys painottaa kasvuympäristön tutkimusta. Sosiaalinen media on kasvuympäristönä niin yleinen ja arkipäiväinen, ettei sen vaikutusta lasten kehitykseen ja hyvinvointiin voi sivuttaa. Tähän tutkimuskysymykseen vastaamalla pyrin löytämään yksittäisten lasten kertomuksista sosiaalista mediaa yleisesti kuvaavia kokemuksia, joita tutkimalla voidaan selvittää, millaista tukea lapset kaipaavat aikuisilta sosiaalisen median maailmassa toimiessaan. Päättely toimii siis induktiivisesti edeten yksityisestä yleiseen, joten aineiston analyysivaihe tapahtui osittain aineistolähtöisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuskohde ja lähestymistapa

Tutkimuksen lähestymistapa oli symbolinen interaktionismi, jota on kuvattu laajemmin jo teoriaosassa. Tutkimuksen kohteena olivat siis varhaisnuoret, joiden identiteetin muotoutumista ja itsetunnon kehitystä haluttiin selvittää laadullisen tutkimuksen keinoin. Patton (2002, 112) näkee perinteisesti kasvokkaisen vuorovaikutuksen tutkimukseen soveltuvan symbolisen interaktionismin sopivan myös internetissä tapahtuvan vuorovaikutuksen tutkimukseen.

Symbolinen interaktionismi kuuluu pragmatistiseen tieteen filosofiaan (Koivusalo-Kuusivaara 2007, 22). Se painottaa vuorovaikutussuhteissa, interaktiivisessa toiminnassa jaettuja symboleja, joilla on jokin merkitys (em 21). Lähestymistapa pohjautuu kolmeen oletukseen. Ensimmäisen oletuksen mukaan erilaisilla asioilla on ihmiselle henkilökohtainen merkitys, ja ihmisen reaktio asiaa kohtaan riippuu merkityksen pohjalta tehdystä tulkinnasta. Esimerkiksi puu ei ole olemassa vain konkreettisenä puuna, vaan sillä on eri aikoina eri ihmisille erilainen merkitys. Toinen oletus on, että nuo merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Kolmas oletus on se, että vuorovaikutus toisten kanssa muokkaa näitä merkityksiä jatkuvasti. (Blumer 1986.) Tässä tutkimuksessa symbolinen interaktionismi lähestymistapana näkyi tutkimuskysymysten asettamisessa, aineiston analyysissä ja aineistosta tekemissä tulkinnoissa ja johtopäätöksissä. Oletukset tulkinnan merkityksestä vuorovaikutusprosessissa ovat hyvin oleellisia tutkittaessa sosiaalisen median maailmaa, jossa ajoittain hyvinkin erilaisista lähtökohdista asioita tulkitsevat ihmiset keskustelevat keskenään, ja pyrkivät keskustelussaan luomaan yhteistä näkemystä.

5.2 Tutkimukseen osallistujat

Keräsin tutkimusaineiston haastattelemalla 11–13-vuotiaita koululaisia heidän suhteestaan sosiaaliseen mediaan ja kokemuksista, joita heillä on sosiaalisesta mediasta. Keräsin aineiston keväällä 2017 kolmella keskisuomalaisella peruskoululla, joilla olin opintojen yhteydessä tekemässä mediakasvatukseen liittyvää projektia. Valitsin haastateltavaksi aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä. Haastateltavat käyttivät kaikki Instagramia, Whatsappia ja Youtubea ja olivat tutustuneet myös moniin muihin sosiaalisen median palveluihin vaikka eivät käyttäneet niitä niin aktiivisesti. Haastateltavia oli seitsemän ja kolme haastateltavista oli poikia, neljä tyttöjä. Haastatteluja edelsi oppitunti, jolla olimme keskustelleet sosiaaliseen mediaan liittyvistä pelisäännöistä ja tehneet mediaan liittyviä ryhmitöitä.

5.3 Tutkimushaastattelu

Tutkimushaastattelu sopii tiedonkeruun menetelmäksi tutkimukselle, jossa halutaan olla suoraan vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 204). Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu on hyvä valinta, kun halutaan tuoda haastateltavien oma ääni mahdollisimman hyvin esiin. Se huomioi ihmisten henkilökohtaisten tulkintojen merkityksen aiheen käsittelyssä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Valitsin teemahaastattelun aineistonkeruumenetelmäksi tutkimusongelman luonteen vuoksi. Koska halusin selvittää lasten kokemuksia sosiaalisesta mediasta, sain enemmän tietoa kun annoin lapsen omalle äänelle mahdollisimman paljon valtaa, enkä pyrkinyt rajaamaan kokemuksia esimerkiksi kyselylomakkeen vaihtoehtoihin.

Teemahaastattelun kautta voidaan ohjata haastateltavia kertomaan ennalta valituista aiheista, mutta heillä on mahdollisuus itse valita, millä tavoin he avaavat kokemuksiaan. Nuorilla itsellään on eniten tietoa omista kokemuksistaan ja nämä heidän omat kokemuksensa ovat tutkimuksessani tärkeässä roolissa. Teemahaastattelussa on mahdollista käsitellä eri teemoja vaihtelevasti haastattelutilanteen mukaan. Tämä oli tärkeää, sillä jokaisen

lapsen kokemus sosiaalisesta mediasta on omanlaisensa, ja aiheella on jokaiselle vastaajalle henkilökohtainen merkitys. Koska haastattelutilanteessa haastattelijat ja haastateltava rakentavat yhdessä vastauksia vuorovaikutuksessa keskenään, vaatii roolini haastattelijana myös ymmärrystä aiheesta ja tutustumista nuorten some-harrastukseen. Valitsemani haastatteluteemat ovat perusteltuja sosiaalista mediaa tutkittaessa, sillä tutustuin monipuolisesti identiteetin muotoutumista kuvaaviin teorioihin. Oleellisten teemojen valinnan lisäksi tärkeä haastattelijan tehtäväni oli muotoilla kysymykset siihen muotoon, että haastateltavan on helppo kertoa kokemuksistaan ja löytää oikeat sanat kuvaamaan ajatuksiaan. Yhteisen kielen luomiseksi ja vuorovaikutustilanteen helpottamiseksi on tehtävä paljon valmistelua ennen haastattelua. Nuorten tapauksessa haastattelusta ja kysymyksistä jutustelu ennen varsinaista haastattelua ja lämmittelykysymykset haastattelun alussa helpottivat haastattelun aiheuttamaa jännitystä ja auttoivat kysymyksiin vastaamisessa. Aito läsnäolo ja aktiivinen kuunteleminen, tarvittavan miettimisajan antaminen kysymykseen vastatessa ja tarvittaessa kysymysten tarkentaminen tai ohittaminen kuuluivat myös haastattelustrategioihini, joilla loin avointa ilmapiiriä haastattelutilanteissa.

Haastattelurunko (liite 1) koostui haastateltavien sosiaalisen median käyttöön liittyvistä yleisistä teemoista, joita oli mahdollista käsitellä vastaajan halukkuudesta riippuen syvällisemmin tai pintapuolisemmin. Haastattelurunkoon sisältyi tutkimuksen lähestymistavan kannalta oleellisia teemoja yleisestä suhtautumisesta sosiaaliseen mediaan, haastateltavan omista näkemyksistä, kaveripiireistä, muista merkityksellisistä ihmisistä, sosiaalisen median ympäristöistä ja palveluiden käyttötavoista. Kaikki teemat oli tarkoitus käsitellä jokaisen vastaajan kanssa jollain tavalla, mutta koska halusin pitää haastattelun haastateltavan kannalta mielekkäänä, keskityimme keskustelemaan erityisesti vastaajaa kiinnostavista teemoista. Jokaista vastaajaa tuntuikin kiinnostavan hieman eri aihealueet, joten haastattelut ohjautuivat osittain syvähaastatteluksi.

Toteutin pilottihaastattelun ja vastausten analyysin ennen varsinaista aineistonkeruuta testatakseni haastattelurungon toimivuutta ja harjoitellakseni

kysymysten muotoilua. Pilottihaastatteluihissa huomasi, kuinka erilainen näkökulma itselläni tutkijana ja tutkimuksen kohderyhmällä saattaa olla aiheesta. Haastattelu tulee suunnitella niin, että teoreettinen viitekehys ja tutkimuksen lähestymistapa eivät kuulu kysymyksissä juuri ollenkaan, vaan lapsilta kysytään vain asioita jotka sisältyvät heidän omaan kokemusmaailmaansa., ja sillä tavalla että lapsi ymmärtää mistä haastattelija puhuu. Lapsen tasolle asettautuminen ja haastattelukysymysten muotoilu lasten maailmaa koskeviksi, mutta silti tutkimuksen kannalta oleellisia asioita selvittäviksi vaatii huomiota. Teoreettinen viitekehys ja tutkimuksen lähestymistapa auttavat tutkijaa analyysivaiheessa havaitsemaan lasten arkipäiväisistä kokemuksista ja kuvauksista löytyviä säännönmukaisuuksia ja tulkitsemaan niitä.

5.4 Aineiston analyysi

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi muodostuu kolmesta vaiheesta: pelkistämisestä, ryhmittelystä ja käsitteellistämisestä. Aineistosta tulee karsia tutkimustehtävän kannalta epäolennainen tieto. Aluksi alkuperäisilmaisuihista muodostetaan pelkistettyjä ilmaisuja. Klusteroimalla aineistosta koodattuja ilmaisuja ryhmitellään käsitteitä, jotka luokitellaan ja nimetään luokkaa kuvaavalla käsitteellä. Abstrahoimalla eli käsitteellistämällä aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, ja valitun tiedon pohjalta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Aineistoa käsittelemällä sekä analysoidaan sitä että muovataan synteesejä. Analyysin tavoitteena on eritellä ja luokitella aineistoa. Synteesissä pyritään luomaan kokonaiskuva ja esittämään tutkittava ilmiö uudesta näkökulmasta tutkimustehtävään vastaamalla. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 143; Tuomi & Sarajärvi 2013, 108–112.)

Valmistelin aineiston analyysia varten litteroimalla haastattelut. Litteroitua aineistoa oli 21 sivua. Aineiston analyysimenetelmänä käytin teemoittelua ja tyypittelyä pääosin aineistolähtöisesti, osittain teoriaohjautuvasti. Käsitteelin kahta tutkimuskysymystä erillään muodostamalla

ensin teemoja ensimmäiseen kysymykseen ja tarkentamalla sitten eräästä tutkimuskysymykseen vastaavasta teemasta vastauksia toiseen tutkimuskysymykseen tyypittelemällä vastauksia. Muodostin teemat litteroidusta haastatteluaineistosta poimimistani pelkistetyistä ilmauksista. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen etsin vastausta teemoittelemalla aineistosta poimittuja pelkistettyjä ilmauksia Meadin (1934) teoriaan pohjautuvien teemojen mukaan. Muodostuneet teemat muodostivat vielä ylempiä pääteemoja, joista osa liittyi viitekehyksestä poimittuihin minuuden muotoutumisen vaiheisiin ja osa muodostui aineiston perusteella. Taulukossa 1 on kuvattu kaikki tutkimuksessa löydetyt teemat pelkistettyine ilmauksineen, ja pelkistettyjen ilmausten alkuperäiset aineistokatkelmat esitellään tulosten yhteydessä. Teemat mukailivat hieman haastatteluissa käsiteltyjä teemoja, mutta tarkentuivat ja rajoutuivat syvällisemmäksi analyysivaiheessa.

TAULUKKO 1 Aineisto jaettu ala- ja yläteemoihin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen

1. Tutkimuskysymys: Kuinka sosiaalinen media näyttäytyy minuuden muovautumisen ja identiteetin kehityksen ympäristönä varhaisnuorten kuvauksissa?		
Identiteetin muotoutumisen vaiheet (yläteema)	Sosiaalisessa mediassa vaikuttavat tekijät (alateema)	Pelkistetyt ilmaukset
I. Minä ja muut	1) Merkitykselliset toiset	a) Kaverit (11 mainintaa) b) Seuraajat (13 mainintaa) c) Yleinen mielipide, "yleistetty toinen" (4 mainintaa)

	2) Muut ihmiset	d) Muut ikätoverit (2 mainintaa) e) Perhe ja sukulaiset (3 mainintaa)
	3) Ihmiset joiden elämää seurataan	f) Idolit ja ihanteet (6 mainintaa)
II. Minun valintani	4) Ulkonäkö	g) Pukeutuminen (6 mainintaa) h) Meikkaaminen (2 mainintaa) i) Hiusten värjääminen ja laittaminen (2 mainintaa)
	5) Käytetyt palvelut	j) Snapchat (4 mainintaa) k) Instagram (7 mainintaa) l) Ask.fi (Kaksi mainintaa) m) Youtube (5 mainintaa)
	6) Julkaisut ja niiden sisältö	n) Kuvien muokkaaminen (4 mainintaa) o) Filttareiden käyttäminen (3 mainintaa) p) Kuvatekstien tyyli (7 mainintaa)

	7) Omat mielipiteet, näkemykset	q) Kommenttien tyyli (3 mainintaa) r) Mielipiteet kavereiden julkaisuista (2 mainintaa)
III. Minä toisten silmin	8) Profiilit	s) Profiilin julkisuus (7 mainintaa) t) Julkaisujen teema (4 mainintaa)
	9) Selfiet	v) Kuvan rajaaminen (3 mainintaa) -Kuvan värimaailma (3 mainintaa)
	10) Videot, ääniviestit	-Videoiden laatu (2 mainintaa) -Oma ääni (2 mainintaa)
	11) Oma persoona/identiteetti	-Luonne (7 mainintaa) -Taidot (6 mainintaa)
IV. Hyväksynnän kokemus	12) Suosio, myönteinen palaute	-Tykkäykset, seuraajat (12 mainintaa) -Kehut (7 mainintaa) -Itsearvostus (21 mainintaa)
	13) Epäsuosio, kielteinen palaute	-Negatiiviset kommentit (5 mainintaa) -Tykkäämättä jättäminen (3 mainintaa) -Väärinymmärrykset (4 mainintaa) -Tyytymättömyys itseensä (8 mainintaa)

Toista tutkimuskysymystä käsitellessäni analysoin tarkemmin neljättä yläteemaa, hyväksynnän kokemusta. Tyypittelin myönteisiin ja kielteisiin palautteisiin liittyvät palautteet iän ja sukupuolen mukaan, ja muodostin pelkistetyistä ilmauksista haastateltavien edustamaa sukupuolta ja ikävaihetta edustavia tyypillisiä tekijöitä. Haastateltavien pienen määrän (N=7) vuoksi tuloksista ei voida tehdä kaikkia varhaisnuoria koskevia yleistäviä johtopäätöksiä, mutta teoreettiseen viitekehykseen yhdistettynä tyypilliset ilmaukset luovat tietoa mahdollisista itsetuntoa uhkaavista tekijöistä melko yleisellä tasolla. Metsämuurosen (2006, 122) mukaan synteessin avulla pienet palaset järjestellään siihen muotoon, että sen perusteella tehdyt johtopäätökset siirtyvät yleisemmälle ja käsitteellisemmälle tasolle yksittäisten tapausten sijaan. Koska itsetuntoon liittyviin mainintoihin sisältyi sekä positiivisia että negatiivisia tunteita kuvaavia ilmaisuja, erittelin itsetuntoon liittyviä pelkistettyjä ilmauksia kuvaillakseni itsetuntoa vahvistavia ja itsetuntoa heikentäviä tekijöitä, sukupuolieroja ja ikävaiheen (kuudes- tai seitsemäsluokkalainen haastateltava) merkitystä itsetunnon kehittymisen kannalta.

5.5 Eettiset ratkaisut

Tutkimukseni kohteena olivat varhaisnuoret, kuudes- ja seitsemäsluokkalaiset lapset. Sellaisen tutkimusaineiston hankinta, joka käsittelee lasten omaa näkökulmaa, sisältää aina erityisen eettisiä kysymyksiä (Wyness 2006, 194-195). Laadullista tutkimusta tehdessä Tuomen ja Sarajärven (2013, 129) mukaan jo aiheen valinnassa tulee huomioida eettiset kysymykset ja yleiset ihmisoikeudet, sillä on tärkeää, että tutkimus ei loukkaa eikä aiheuta muutenkaan harmia tutkittaville, eli tutkimuksen tulee kunnioittaa ihmisarvoa (Tuomi & Sarajärvi 2013, 129). Identiteetin muotoutuminen tutkimuksen aiheena on henkilökohtainen ja haastateltavani olivat nuoria, joten eettisten asioiden

huomioiminen oli tärkeää tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Hirsjärven (2008) mukaan tutkimuksen eettiseen pohdintaan liittyviä vaiheita ovat tarkoitus, suunnitelma, haastattelutilanne, purkaminen, analyysi, todentaminen ja raportointi. Myös itse kävin tutkimuksessani läpi nämä vaiheet ja eettiset pohdinnat.

Tutkimukseni aihetta pohtiessani mietin, onko nuorten sosiaalisen median käyttö ja etenkin identiteetin muotoutuminen liian henkilökohtainen aihe tutkittavaksi ja kuinka aiheen tutkiminen vaikuttaa nuorten käsityksiin itsestään. Kuulan (2015) mukaan arkaluonteisten aiheiden tutkimista ei tulisi kuitenkaan vältellä, ja aiheen arkaluontoisuuden määrittelemisen tulisi toisinaan jättää tutkittaville itselleen. Koen, että tutkimukseni on eettisesti kannattava, sillä punnitsemalla haastateltavien yksityisyyttä ja tutkimuksesta saatavaa tietoa sosiaalisen median käytöstä vaakakuppi kallistuu tutkimuksen tarkoituksenmukaisuuden puolelle. Tutkimuksessani oli kuitenkin tärkeää huomioida aiheen mahdollinen arkaluontoisuus tutkittaville.

Haastattelutilanteessa selitin perusteellisesti haastateltaville haastattelujen tarkoituksen, tutkimuksen tavoitteen ja sen kuinka käsittelen aineistoa. Huoltajilta kysyin kirjallisen tutkimusluvan (liite 2). Haastateltavat halusivat itse osallistua vapaaehtoisina haastatteluun oppitunnin jälkeen. Haastattelun järjestäminen aihetta käsittelevän oppitunnin jälkeen takasi sen, että osallistujilla oli hyvä käsitys siitä, millaista aihetta koskevaan tutkimukseen heidän haastatteluaan käytetään.

Tutkimusta suunnitellessani pohdin sitä, keräisinkö aineistoni haastattelemalla vai kyselylomakkeella. Mielestäni haastattelu sopi kyselylomaketta paremmin aineistonkeruumenetelmäksi paitsi tutkimusongelman luonteen vuoksi, myös eettiseltä kannalta tarkasteltuna. Haastattelussa tutkimukseen osallistujalla on mahdollisuus kyselylomaketta paremmin perustella näkemyksiään ja kokemuksiaan joita tutkimuksessa tutkitaan. Haastateltavat valitsin pääosin seitsemäsluokkalaisista, vaikka tulevana luokanopettajana nuoremmat lapset ovat enemmän ”kohderyhmääni” ja oppilaideni kertomana olen kuullut, että jo nelosluokkalaisten keskuudessa

erilaiset sosiaalisen median palvelut ovat hyvin yleisessä käytössä. Eettisistä syistä päätin kuitenkin tutkia varhaisnuorten kokemuksia ja kerätä aineistoni kuudesluokkalaisilta ja yläkoulun puolelta, sillä 13-vuotiailla on paremmat valmiudet keskustella kokemuksistaan ilman, että haastattelu vaikuttaa heidän toimintaansa tai minäkuvaansa. Tämä mahdollisuus minun täytyi huomioida kuitenkin haastattelutilanteessa. Vaikka haastattelutilanteessa koetin pitää oman kantani mahdollisimman neutraalina, jotta en ohjaisi haastateltavien vastauksia liikaa, toin haastattelutilanteen jälkeen esille sen kuinka hienoja ja tärkeitä ajatuksia haastateltavat toivat haastattelussa esille. Raportoinnissa huolehdin haastateltavien anonymiteetistä ja tietojen yhdistämättömyydestä haastateltaviin, jotta haastatteluun osallistumisesta ei seuraisi haastateltaville mitään harmia nyt tai myöhemmin elämässään.

6 TULOKSET

Haastateltavien kuvaukset sosiaalisen median välityksellä käytävästä vuorovaikutuksesta mukailivat identiteetin muovautumisen perinteistä kulkua. Aineistosta muodostui neljä teemaa, jotka yhdistyivät identiteetin muotoutumisen teoriaan. Nimesin teemat muiksi ihmisiksi, omiksi valinnoiksi, itseksi toisten silmin ja hyväksynnäksi.

Haastateltavat ovat eri tavoin *vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien kanssa* sosiaalisessa mediassa. He tekevät sosiaalisessa mediassa *omia valintoja*, ja usein myös *tuovat nämä valintansa esiin toisille* suoraan tai epäsuorasti vaihtelevin keinoin. Toisille esiin tuomiensa asioiden pohjalta he *muodostavat itsestään kuvaa toisten silmin*. Toisten ihmisten reaktioiden pohjalta he *pääättelevät näiden suhtautumista* siihen kuvaan, jonka uskovat näillä heistä olevan. Tämä luku on jaettu alalukuihin teemojen mukaisesti, ja kuvailen aineistossa esiintynyttä identiteetin muovautumisen prosessia tarkemmin jokaisen teeman mukaisesti.

6.1 Vertaisia, vanhempia, idoleita ja ihanteita – minä ja muut sosiaalisessa mediassa

Haastateltavat kertoivat pitävänsä sosiaalisessa mediassa yhteyttä lähinnä kavereiden kanssa. Kavereiden tykkäyksien ja kommenttien kerrottiin merkitsevän eniten ja olevan tärkeämpiä kuin vaikkapa sukulaisten. Suuret seuraajamäärät kertoivat kuitenkin siitä, että vuorovaikutusta on muidenkin kuin lähimpien ystävien kanssa. Kavereiden, ikätovereiden, vanhempien ja sukulaisten lisäksi haastatteluissa mainittiin idolit ja ihanteet, joihin haastateltavat eivät kuitenkaan olleet suoranaisesti vuorovaikutuksessa. Idoleiden ja ihanteiden seuraaminen vaikuttaa kuitenkin identiteetin kehitykseen sitä kautta, että heidän julkaisuistaan otettiin mallia omien julkaisujen sisältöön. Idolit ja ihanteet yhdessä kaveripiirien normien kanssa

muodostavat yleistettyjä odotuksia haastateltavien julkaisujen sisällön ja sosiaalisessa mediassa toimimisen suhteen.

Eräällä haastateltavalla oli Instagram-sovelluksessa satoja seuraajia, ja hän kertoi saavansa yleensä jopa sata tykkäystä julkaisemiinsa kuviin. Hän kertoi myös itse tykkäävänsä kaikista seuraajiensa julkaisemista kuvista.

Haastattelija: Sata tykkäystä on aika paljon, mistä sä tunnet ne kaikki tykkääjät?

Haastateltava: Mulla suurin osa on kavereita tai sit sellaisia jotka on nähny koulussa tai sit muuten vaan ja joukkuelaisia tietysti (tyttö 11v)

Perinteisten koulukavereiden ja harrastuskavereiden lisäksi sosiaalisessa mediassa tutustutaankin joukkoon muita ikätovereita ja muita sovelluksen käyttäjiä. Eräs toinen haastateltava kuvasi kuitenkin lähimpien kavereiden tykkäyksien olevan tärkeimpiä, eli nämä lähimmät ystävät ovat luultavasti myös identiteetin kehittymiseen liittyen merkityksellisimpiä toimijoita.

Haastattelija: Eli mitä enemmän seuraajia sitä enemmän tykkäyksiä?

Haastateltava: Joo mut ei se määrä korvaa laatua

Haastattelija: Minkälaiset tykkäykset on sit parhaita?

Haastateltava: Kivojen kavereiden (poika 11v)

Kaikkein lähimmille ystäville jaetaan sosiaalisessa mediassa erilaisia asioita kuin julkisesti. Erityisesti viestintäsovellusten kautta keskustellaan yksityisemmistä ja arkaluontoisemmista asioista, mutta myös kuvien jakamiseen tarkoitetuissa palveluissa voi lähettää yksityisviestejä. Eräs haastateltava kertoi luoneensa monta profiilia, joiden seuraajiksi hyväksyy vain kaverit tai vain läheisimmät kaverit. Näihin profiileihin hän julkaisee sellaisia kuvia, jotka haluaa jakaa vain kavereidensa kanssa. Nämä kuvat edustavat sellaisia persoonallisuuden alueita, joihin ei kaivata ulkopuolisten näkemystä ja vaikutusta, joten ne piilotetaan muiden kuin merkityksellisimpien ystävien nähtäviltä.

Haastateltava: Kyllä multa löytyy mun kavereista hienoja kuvia ja kavereilla löytyy musta hienoja kuvia. Me saatetaan välillä julkasta niitä mun privoille tyyliin esim mulla

ja mun kaverilla on privapriva tilit joita seuraa ne joiden kaa me ollaan juteltu ja me tunnetaan ne oikeesti kun sinne saattaa tulla vähän hienoja kuvia. (tyttö 11v)

Tilin julkisuutta koskevilla asetuksilla voi määrittää, ketkä näkevät julkaisut. Kaikki haastateltavat pitivät mielellään huolta yksityisyydestään eivätkä halunneet kenen tahansa tuntemattoman näkevän kuvia. Tuntemattomien tykkäykset koettiin oudoiksi, mikäli tuntematon ei alkanut myös seuraamaan eli tavoitellut tiiviimpää vuorovaikutusta. Kuvat ja julkaisut halutaan suojata epäilyttävän oloisilta tuntemattomilta ihmisiltä.

Haastattelija: Ketkä sua seuraa siellä Instassa?

Haastateltava: Se se on vähän jännää sillonki kun mun tili oli julkinen niin jotkut kävi tykkää mun kuvasta mut ei seurannu mua. Annan melkein kaikkien seurata paitsi jos on epäilyttäviä kuvia. (tyttö 11v)

Haastatteluista ilmeni, että yleistetyt odotukset eivät vaikuta haastateltavien toimintaan ainakaan tietoisella tasolla. Haastateltavat kokivat, että julkaisujen sisältöön vaikuttavat lähinnä omat kiinnostuksenkohteet ja seuraajien tykkäysten perusteella valitut teemat. Yleistettynä mielipiteenä voisi pitää vanhanaikaisiksi koetut teemat sisällön suhteen. Julkaisujen sisältöä ohjasivat enemmänkin turvallisuuteen liittyvät tekijät kuin yleiset odotukset.

Haastateltava: Millaisia kuvia ei kannata julkaista?

Haastateltava: Se koirafilteri on vähän vanha juttu kun se on ollu niin pitkään. (tyttö 11v)

Haastateltava: Miettii mitä julkasee et ei kaikkee kannata julkaista kun kaikki kuvat voi päätyä nettiin. (poika 11v)

Vanhempien ja sukulaisten läsnäolo sosiaalisessa mediassa koettiin epämiellyttävänä. Mieluiten haastateltavat hakeutuivat sellaisiin palveluihin, joissa on lähinnä omanikäisiä käyttäjiä.

Haastattelija: Onko sinulla tiliä Facebookissa?

Haastateltava: En oo kyllä käyny pitkään aikaan, se on vähän vanhanaikainen kyllä

Haastattelija: Siellä on varmaan aika monen vanhemmat ja sukulaisia kans, vaikuttaako se?

Haastateltava: No joo (poika 11v)

Vanhempien läsnäolo sellaisissa palveluissa, joissa vietetään paljon aikaa kavereiden kanssa, aiheutti pelkoa nolatuksi tulemisesta. Murrosiän kynnyksellä olevat haastateltavat halusivat itse päättää, millaisia kuvia heistä julkaistaan sosiaalisessa mediassa. Vanhempien julkaisemat kuvat koettiin kiusallisiksi ja niiden herättämää reaktiota ikätovereissa pelättiin. Eräs haastateltava kommentoi vanhempiensa somekäyttäytymistä kriittisesti, koska koki vanhempiensa nolaavan itsensä kavereiden silmissä.

Haastattelija: Miksi vanhempien pitäisi pysyä poissa somesta?

Haastateltava: Äitillä on mustakin kaikenlaisia kuvia, niinku Instagramissa kun kesällä syötiin pizzaa ja mä kysyin et äiti et ethän sä ota kuvaa. Se oli vaan et en jatka vaan pizzan syömistä. Sit mä viel katoin sitä silleen ja se laitto sen Instagramiin. Puolet mun kavereista seuraa äitiä mä olin silleen et ei, sit ne näki sen kuvan. (tyttö 11v)

Haastateltavaa jännitti kouluun paluu kesäloman aikana julkaistujen kuvien vuoksi. Koulun alkaessa kaverit muistivatkin haastatellun kuvan ja ottivat sen puheeksi. Haastateltu kertoi suhtautuneensa kommentteihin ohittamalla ne viileästi. Kokemus nousi esiin negatiivisista muistoista keskustellessa, mutta nauratti haastateltavaa jälkeenpäin.

Ne kuittaili mulle kun koulu alko et kiva kuva susta ja mä olin silleen et siit ei puhuta. (tyttö 11v)

Sukulaisten läsnäolo palveluissa, joissa vietettiin paljon aikaa kavereiden kanssa, ei vaikuttanut yhtä selkeästi kiusalliselta kuin vanhempien läsnäolo. Sukulaiset eivät kuitenkaan olleet perillä kaveripiireissä merkityksellisistä ilmiöistä, ja heidän tapansa käyttää sosiaalista mediaa nähtiin hassuna. Siitä haluttiin erottautua omilla, kaveripiireissä tunnetuilla tavoilla.

Haastattelija: Millaisia juttuja teillä on kavereiden keskuudessa?

Haastateltava: Hästäggit on pois muodista ainakin nuorten keskuudessa, mä en kyl enää käytä. Kaverin mummo oli Instagramissa ja se niinku laitto kaikki lauseen sanat erillisiin hästägeihin niinku leikisti hästäg Milla hästäg on hästäg kylässä. (tyttö 11v)

Haastattelija: Miksi ne sukulaiset on niin turhia sosiaalisessa mediassa?

Haastateltava: Jos veikka laittais kuvia niin se laittais aina vaan töissä, ruokatauolla, taas töissä. (tyttö 12v)

Ihanteista ja idoleista haastateltavat mainitsivat esimerkiksi laulajia, näyttelijöitä ja Youtubeen omia videoblogeja julkaisevia tubettajia. Idoleiden tavat julkaista tietynlaista sisältöä koettiin hyväksi malliksi, ja itse haluttiin julkaista samanlaista sisältöä idolin jalanjäljillä.

Haastattelija: Millainen henkilö sosiaalisessa mediassa herättää arvostusta?

Haastaltava: Sellainen joka käyttää aikaa videoiden tekoon ja tekee niistä hauskoja.

Haastattelija: Millaisia vinkkejä olisi aloittelevalle somen käyttäjälle?

Haastateltava: Älä aloita heti tekemään videoita Youtubessa vaan katso vaikka vinkkivideoita et kuinka tehdä laadukkaita videoita (poika 11v)

Näiden ihmisten muodostamat verkostot sosiaalisessa mediassa ovat haastateltavien identiteetin muotoutumisessa mukana, toiset merkityksellisempinä kuin toiset. Joihinkin ihmisiin minuutta peilataan, joistakin koitetaan kasvaa erilleen ja joistakin otetaan mallia. Seuraavassa luvussa esittelen, millä tavoin haastateltavat tekivät omaa elämää ja identiteettiä kuvaavia valintoja.

6.2 Omat vaatteet, meikit ja mielipiteet – minä ja minun valintani

Omaa persoonallisuutta kuvastavia valintoja tehtiin paljon sosiaalisessa mediassa. Kuvapalveluita käyttävät haastatellut kuvailivat paljon ulkonäköön liittyviä valintoja, kuten pukeutumista, meikkaamista ja kuvien muokkaamista. Viestintäsovelluksesta kertova haastateltu kuvaili persoonallisuuttaan kuvastavaa kirjoitustyyliä, jonka toivoi välittävän kuvaa iloisesta ja mukavasta kaverista. Lisäksi mielipiteet herättivät pohdintaa.

Ulkonäköön liittyviä valintoja tehtiin kavereiden mallin ja yleisten odotusten pohjalta omaa mielipidettä kunnioittaen. Hiusten värjääminen, kampausten tekeminen ja meikkaaminen nousivat esille.

Munkin luokalla on yks -05 syntynyt tyttö, mä en oo värjänny mun hiuksia ikinä se on värjänny varmaan 50 kertaa syksyn aikana ja käyttää tosi paljon meikkii ja pukeutuu tosi paljastavasti. Mäkin laitan ripsaria ja vähän huulirasvaa mut en mä hirveesti meikkaa. (Tyttö 12v)

Tavallisia käyttäjiä koettiin koskevan erilaiset pukeutumista määrittävät säännöt kuin julkkiksia. Julkkiksilla nähtiin olevan enemmän mahdollisuuksia pukeutua halutessaan erilailla kuin toiset.

Haastattelija: Eroavatko some-julkkikset ja tavalliset käyttäjät toisistaan jotenkin muuten kuin seuraajien määrän perusteella?

Haastateltava: Esim jos joku tykkää pukeutuu erilailla ku muut ku esim jotkut tubettajat tykkää, nii jos oot joku julkkis niinku joku maiju ja veronika kaikki tykkää, mut jos oot tavallinen niin kaikki on silleen et ööö mitkä noi vaatteet on. (tyttö 11v)

Pukeutumisesta esille nousivat myös Instagramin myötä trendiksi nousseet nyöripaidat, joita jotkut haastateltavan kaveritkin käyttivät. Haastateltava itse ei kuitenkaan nähnyt nyöripaitojen kuvastavan omaa identiteettiään ja valitsi mielummin muunlaisia vaatteita.

Haastattelija: Eroaako oma käyttäytymisesi somessa ja kavereidesi käyttäytyminen toisistaan jotenkin?

Haastateltava: --- ja pukeutuu tosi paljastavasti, niinku on niitä nyöripaitoja ne kuuluis sitoa niin se repii niitä auki. En mä ainakaan käyttäis mitään nyöripaitoja.

Julkaisujen sisältö, kuvien muodostama teema ja kuvien muokkaaminen kuvastivat myös haastateltavien persoonallisuutta ja identiteettiä. Joukkueurheilua harrastava haastateltava kertoi julkaisevansa jonkun verran treeneihin ja kisoihin liittyviä kuvia, mutta ei halunnut urheilun määrittelevän kokonaan omaa elämäänsä ja pyrki julkaisemaan paljon myös muita kuvia. Erään joukkuekaverin pelkkään urheiluun liittyvät julkaisut koettiin myötähäpeällisinä eikä haastateltava itse halunnut välittää samanlaista kuvaa itsestään urheilijana.

Haastateltava: Tai sit sen kaikki kuvat on silleen treeneihin, huomenna peli kaikki kattoo, sit oon silleen et joo kaikkia kiinnostaa. Useat mun joukkuelaiset dissaa sitä ku kaikki sen kuvat liittyy ringetteen, niin ne on silleen et eiks sulla oo muuta elämää. Hyvä et tykkäät ringetestä, mut voi julkaista muutaki ku peliin ja treeneihin liittyviä juttuja. (tyttö 11v)

Toisaalta toinen haastateltava näki kuvien teeman olevan jokaisen oma valinta ja vapaasti päätettävissä. Kuvatekstit toimivat kuvan ohella käyttäjän persoonallisuutta kuvaavana valintana, ja niidenkin koettiin olevan vapaasti muotoiltavissa ja käyttäjästä itsestään kiinni. Valinnanvapautta koettiin siis joissain yhteyksissä löytyvän.

Haastattelija: Kuinka sosiaalisessa mediassa voi toteuttaa itseään, vai voiko siellä?

Haastateltava: Silleen se on oma asia et laittaako vaan selfieitä vai laittaako vaan luontokuvia. Jotkut keksii esim pitkiä kuvatekstejä ja jotkut laittaa vaan kaks emojiä. (tyttö 12v)

Myös kuvien muokkaamiseen liittyvät valinnat nostettiin esille. Kuvien muokkaamisella omaa ulkonäköä voidaan helposti muuttaa. Sovelluksissa on valmiita filttareita joita käyttämällä määritellään kuvan tyyli ja muokataan käyttäjän ulkonäköä. Niiden valinta voi toisaalta muuttaa käyttäjän todellista olemusta, toisaalta niillä voidaan korostaa käyttäjän persoonallisuutta.

Haastattelija: Onko kuvat somessa todenmukaisia? Miksi?

Haastateltava: Pari mun kaveria muokkaa kuviaan ihan hirveesti, esim ku snapissa on ne filterit niin ne laittaa ne filterit, sit ne laittaa sen saman kuvan vielä Instagramiin. Sit jotkut laittaa ihan vaan kuvan mis ne on niinku et ne ei muokkaa sitä ihan hirveesti. (tyttö 12v)

Haastattelija: Muokkaatko omia kuvia ennen kuin lisäät niitä someen?

Haastateltava: En mä hirveesti muokkaa, ehkä jonkun värimaailman, mut en mä silleen muuten. Mun kaveri kysy et miks mulla ei oo yhtään snäppifilterikuvaa Instagramissa, niin sanoin et varmaan siks ku mulla ei oo snäppiä. Niin ne on et miten sä pärjää ni ihan hyvin oon tähän asti pärjänny. (tyttö 11v)

Julkaisujen määrää koskien haastateltavat neuvoivat rajoittamaan julkaisujen tiheyttä, koska aloittelevilla somen käyttäjillä on kuulemma tapana lyödä yli. Liian tiheään kuvia julkaisevat käyttäjät koettiin ärsyttäväiksi.

Haastattelija: Olisiko neuvoa aloitteleville somen käyttäjille?

Haastateltava: Aloita pienellä et älä laita ihan sairaasti kuvia Instagramiin, älä laita joka päivä kuvia. (poika 11v)

Kommentit ja viestit ovat yksi väylä välittää toisille kuvaa itsestään tietynlaisena persoonana. Viestintäsovelluksissa ja Youtuben kommenttikentissä iloiset kommentit nähtiin keinoksi kuvastaa haastateltavan rentoutta ja iloisuutta. Hyvää mieltä haluttiin kuvastaa muille viihteeseen liittyvien julkaisujen kautta.

Haastattelija: Tykkätkö ja kommentoitko paljon?

Haastateltava: Joo

Haastattelija: Millaisia kommentteja laitat?

Haastateltava: Positiivisia (poika 11v)

Haastattelija: Millaisen kuvan susta saa somen myötä? Millaisen kuvan toivoisit antavasi toisille itsestäsi?

Haastateltava: No se on vähän vaikee sanoa, mut toivoisin että sais sellaisen positiivisen ja iloisen kuvan (Poika 13v)

Haastattelija: Millainen teema olis hyvä jos julkaisis?

Haastateltava: Ainakin se viihde, koska siitä tulee hyvä mieli. (poika 12)

Omien valintojen tekemisen taustalla vaikuttaa se, kuinka toiset näkevät meidät. Sosiaalisessa mediassa omaa identiteettiä ja elämää kuvaavien profiilien ja kuvien kautta on helppo asettautua toisen asemaan ja pohtia sitä, millaisena toiset näkevät minut. Seuraavassa alaluvussa kuvaan haastateltavien kokemuksia toisen asemaan asettautumisesta ja muiden käsityksistä itsestä.

6.3 Selfieitä, ääniviestejä ja videoita - Millaisena muut näkevät minut?

Haastateltavat kokivat, ettei muiden näkemys heistä itsestään pääosin vaikuta siihen millaisia kuvia he julkaisevat tai millaisista asioista he ovat kiinnostuneita. He kuitenkin kertoivat seuraavansa eri tavoin toisten reaktioita heidän omiin julkaisuunsa ja toivoivat toisten suhtautuvan positiivisesti. Kuvat, videot ja ääniviestit olivat erityisesti sellaisia julkaisuja, joiden toivottiin herättävän positiivista huomiota. Ne olivat myös julkaisumuotoja jotka herättivät eniten epävarmuutta: mitä muut minusta ajattelevat?

Haastateltava: Jos mä laitan ääniviestejä tai videoita niin mun ääni kuulostaa ihan hirveeltä

Haastattelija: Varmaan kaikista tuntuu välillä siltä, kun oma ääni kuulostaa omaan korvaan niin erilaiselta. Kaikki muut kuulee sen luultavasti ihan sun tavallisena äänenä.

Haastateltava: Silleen ne kuulee et "joo mä en oo ton kaveri ku se kuulostaa tolta" (tyttö 11v)

Profiilit kuvapalveluissa nähtiin oman elämän tärkeiden asioiden kokoelmana. Joidenkin kavereiden koettiin antavan omasta elämästään yksipuolista kuvaa lisäämällä vain tietyn teeman mukaisia kuvia. Haastateltavat itse halusivat profiilin kuvastavan mieluummin useita elämän osa-alueita.

Haastattelija: Millaisia kuvia ei kannata laittaa Instaan?

Haastateltava: Jotkut on hirveen tarkkoja siitä et millanen feed on, esim kaikki on mustavalkosia kuvia niin jos laitat yhden kuvan niin se menee pilalle niin sit pitää poistaa. (tyttö 12v)

Haastateltava: En oikeestaan välitä mitä sinne laitan kuhan ei oo mitään kauheeta, et tarvii olla minkään teeman mukainen. (tyttö 11v)

Haastateltava: No kesällä mä yritän ottaa värikkäitä kuvia kun taas talvella otan mustavalkoisia kun valon määrä on erilainen (tyttö 13v)

Profiileita verrattiin sellaisiin kuvapalveluihin, joissa kuvat eivät varastoidu muiden nähtäväksi muiden kuvien kanssa, vaan ne ovat katseltavissa tietyn ajan ja katoavat sitten. Nämä palvelut, kuten Snapchat ja Instastories, koettiin hyväksi vaihtoehtoiksi, koska niiden avulla voi kertoa jotain itsestään muille ilman että kertomus muovaa tallennettujen kuvien muodostamaa kokonaisuutta.

Haastattelija: Mitä eroa on Installa ja Snäpillä?

Haastateltava: Jotkut sanoo et Instagram matkii snäppii kun siellä on se instastories. Mun mielestä se on ihan hyvä et on sellasia kuvia jotka katoaa et ne on siellä vaa yhden vuorokauden. Eikä siellä oo mitään filttäreitä eikä koiranaamoja niin sillä ei oo mun mielestä mitään väliä. (tyttö 11v)

Omien kasvojen paljastumista toisille rajataan aiemmin mainittujen filttäreiden lisäksi mm. kuvakulmaa vaihtamalla. Tyttöjen ja poikien välillä kerrottiin olevan eroja sosiaalisessa mediassa toimimisen suhteen. Eräs haastateltava kertoi huomanneensa, etteivät tytöt mielellään näytä kasvojaan kokonaan, kun taas pojat näyttäytyivät yleensä kuvissa kokonaan.

Haastattelija: Onko tyttöjen ja poikien somen käytöllä sun mielestä jotain eroa?

Haastateltava: Sillei tytöillä on yleensä et puoli naamaa tai vähän jää pois näkyvistä ja pojilla on silleen et ne ottaa näin kaukaa tai sit pojat ottaa alhaalta kuvan et näkyy vaan leuka. (tyttö 12v)

Omien kuvien näkymää toisten käyttämällä laitteilla pohdiskeltiin puhelimien erilaisten värimaailmojen näkökulmasta. Omien kuvien ja julkaisujen toivottaisiin näkyvän toisille käyttäjille samalla tavalla kuin käyttäjälle itselleen.

Haastattelija: Saako sinusta todenmukaisen kuvan kuvien välityksellä? Miksi?

Haastateltava: Esim siskolla on ihan eri puhelimen väri kun mulla. Jos mä oon valinnu sellasen filtterin mikä tekee siitä kuvasta oranssihtavan niin siskolle näkyy kirkkaana. (Tyttö 12v)

Haastateltavat toivoivat kuvien ja julkaisujen paljastavan itsestään lähinnä hyviä puolia. Itsestä haluttiin antaa positiivista kuvaa toisille panostamalla julkaisuissa sellaisiin asioihin, joissa julkaisija on parhaimmillaan.

Haastattelija: Millaisia videoita kannattaa kuvata Youtubeen?

Haastateltava: Jos sulla on hyvä komedia niin voisit tehdä hauskoja videoita, sellaisia videoita teet missä sä oot hyvä. Jos sä osaat soittaa huilua tai viulua tai jotain soitinta niin soita sitä, silleen voisit aloittaa. (poika 11v)

Toisaalta eräälle haastateltavalle itsestä toisille välittyvällä kuvalla ei ollut suurta merkitystä. Haastateltavan kokema arvostus sellaisenaan lisäsi hänen itseluottamustaan julkaista juuri sellaisia asioita kuin itse halusi.

Haastattelija: Onko jotain kuvia tai videoita joiden julkaisua olet katunut jälkeenpäin?

Haastateltava: Kaikki jotka seuraa mua tietää et millanen mä oon niin ihan sama. (tyttö 11v)

Tämä itsestä välitetyn kuvan arvostus tai sen puute muovaa identiteettiä, toisilla enemmän, toisilla vähemmän. Itsetunto on yhteydessä siihen kuinka paljon muiden mielipiteiden annetaan vaikuttaa omaan toimintaan. Seuraavassa alaluvussa kuvaan millä tavoin haastateltavat tai heidän kaverinsa olivat kokeneet tai jääneet kokematta arvostusta ja hyväksyntää, ja millä tavoin se vaikutti heihin.

6.4 Tykkäyksiä ja törmäyksiä – hyväksyntä ja arvostus sosiaalisessa mediassa

Haastateltavat olivat kokeneet sekä hyväksyntää ja arvostusta että ristiriitoja ja paineita sosiaalisessa mediassa. Hyväksyntää ja arvostusta välittyi tykkäysten ja positiivisten kommenttien välityksellä. Ristiriitoja oli tullut lähinnä väärinymmärrysten vuoksi, ja haastateltavat kuvasivat erilaisia väärinymmärryksiin johtaneita syitä. Väärinymmärrysten lisäksi suoranainen arvostelu koettiin ikäväksi tavaksi, joka vähensi hyväksynnän kokemusta. Riidat ja näkemuserot sosiaalisessa mediassa saattavat pahimmillaan johtaa ulkopuolisuuden tunteeseen koulukavereiden keskuudessa. Esimerkiksi hienojen kampausten osaaminen toi eräälle haastateltavalle arvostusta kavereilta.

Haastattelija: Mikä on parasta mitä somen käyttö on tuonut sun elämään?

Haastateltava: Jos osaat jonku letin ja kaverit ei osaa niin kaikki kaverit haluu et sä teet sen niille ja on silleen et sä osaat sen niin hyvin. (tyttö 11v)

Suurien tykkäysmäärien ja positiivisten kommenttien myötä haastateltavat tunsivat itsensä hyväksytyiksi. Omaa suosiota myös tarkkailtiin tykkäysten määrää seuraamalla. Positiiviset kommentit nähtiin tärkeimmäksi asiaksi sosiaalisessa mediassa toimittaessa.

Haastattelija: Onko tykkäysten määrällä merkitystä?

Haastateltava: Mä ain välillä stalkkailen et missä mun kuvista on eniten tykkäyksiä ja huomaan et aa toi on suosituimpi kuva kun toinen. (tyttö 11v)

Haastattelija: Millaisia kommentteja toivoisit?

Haastateltava: toivottavasti saisin positiivisia, sehän on aina ykkösprioriteetti (poika 11v)

Kuvista tykkäämättömyys herätti hämmennystä eräässä haastateltavassa. Hän oli päätellyt seuraajiensa määrystä ja kuviinsa tulevien tykkäysten määrystä, että moni seuraaja näki hänen kuvansa mutta jätti tykkäämättä niistä. Tykkäämättä jättävien seuraajien motiivit olivat mysteeri.

Haastattelija: Haittaako jos joku ei tykkää sun kuvasta vaikka näkee sen?

Haastateltava: Mulla on reilu 400 seuraajaa ja mun kuviin tulee joku 100 tykkäystä niin mitä ne muut reilu 300 sitten tekee? Mites jos seuraa eikä koskaan tykkää niin se on mysteeri, halua vaan kattella niitä kuvia? (tyttö 11v)

Väärinymmärrykset sosiaalisessa mediassa olivat yleisiä. Joissain tapauksissa niistä syntyi vain kavereiden pientä kiusaa, välillä suurempiakin juttuja. Eleiden puuttuminen nähtiin suurimmaksi syyksi väärinymmärrysten syntymiselle.

Haastattelija: Onko syntynyt mitään väärinymmärryksiä somessa?

Haastateltava: Merkkailen välillä tosi paljon tyyppei sit jos merkkaa pojan niin kaikki on silleen et uuu miks sä merkkasit ton pojan. Sit oon et se on mun kaveri kun ne ei ymmärrä et ei siinä oo mitään taka-ajatusta. Niistä lähtee aina kaikenlaisia juttuja kun ymmärtää väärin

Haastattelija: Miksiköhän se on niin helppo ymmärtää väärin?

Haastateltava: Puuttuu kaikki elekieli. Sarkasmia ei ymmärretä paitsi jos käyttää emojiä. (tyttö 11v)

Väärinymmärrysten lisäksi hyväksynnän ja arvostuksen kokemusta vähensivät suoranaiset riidat, joita sosiaalisen median välityksellä oli koettu. Riidat saattavat johtaa ulkopuolisuuden kokemukseen, joka ulottuu sosiaalisen median lisäksi myös koulumaailmaan. Haastateltavat kuvasivat myös ulkonäköpaineita ja sukupuolinormeja hyväksynnän kokemuksen uhkana. Ulkonäköasioissa jotkut kaverit kääntyivät haastatellun puoleen kysyen hänen mielipidettään ennen kuvan julkaisemista. Haastateltava koki heidän ulkonäköpaineensa perusteettomina.

Haastateltava: Joillakin on hirveet ulkonäköpaineet. Esim multaki kaverit whatsapissa kyselee kumman laitan, sit ku oon et voisit ihan hyvin laittaa molemmat, niin sanoo et en mä tota toista laita kun se on niin ruma. (tyttö 11v)

Sukupuoli-identiteetin kehittymiseen sosiaalisessa mediassa vaikuttavat käsitykset oman sukupuolen ja toisen sukupuolen tavoista ja normeista. Haastateltavat puhuivat vastakkaisesta sukupuolesta paljon ja vertailivat monessa asiassa tyttöjen ja poikien eroja. Haastateltavat halusivat itse toimia kuten tyypilliset sukupuolensa edustajat ja erottautua toisen sukupuolen edustajista.

Haastattelija: Kuinka tytöt ja pojat eroaa toisistaan somessa?

Haastateltava: Silleen tytöt ja pojat on hyvin erilaisia kaikissa sosiaalisessa mediassa. Tytöt vaa tykkäilee toisten kuvista ja pojat julkaisee omia kuvia. (poika 11v)

Toisaalta sosiaalinen media koettiin tyttöjen ja poikien yhteiseksi harrastukseksi, joka lähensi tyttöjä ja poikia. Haastateltavan kaveripiireissä puolet oli tyttöjä ja puolet poikia. Pojat laittoivat tykkäyksiä ja sydämiä samalla tavalla kuin tytötkin.

Haastattelija: Käyttäytykö pojat eri tavoin somessa kuin koulussa?

Haastateltava: Koulussakin kaikki luokkalaiset pojat ne arvostelee kaikkia, sit instassa ne saattaa laittaa kuviin sydämiä. (tyttö 11v)

Poikien maailmassa ulkonäköpaineita ei koettu esiintyvän. Haastateltava itse ei kuitenkaan halunnut julkaista omia kuviaan. Haastattelija saattoi toisaalta myös kiusaantua kun puhe kääntyi tyttöihin, ja pyrkiä vaihtamaan aihetta turvallisempaan.

Haastattelija: Mitä mieltä oot selfieiden otosta?

Haastateltava: No ei ne oo ihan turhia, ihan ok, kiva kattoo millaisia kuvia kaverit laittaa.

Haastattelija: Onkohan sun kavereilla ulkonäköpaineita selfieistä?

Haastateltava: Pojilla ei ainakaan oo

Haastattelija: Mites tyttöillä?

Haastateltava: En mä usko

Haastattelija: Mitenköhän kommentit vaikuttaa?

Haastateltava: En mä oikein tiedä kun mä en laita selfieitä (poika 11v)

Arvostelu koettiin sosiaalisen median heikkoudeksi, koska siellä negatiivisten kommenttien kirjoittaminen nähtiin helpompana kuin kasvokkain arvosteleminen. Kaikki haastateltavat olivat kokeneet arvostelua ja törmänneet muiden arvostelemiseen.

Haastattelija: Mikä on ikävintä somessa?

Haastateltava: Se kun on niin paljon ihmisiä jotka kirjoittaa negatiivisia kommentteja (poika 11v)

Haastateltava: Mua häiritsee kun Justin Bieber on poistanut sen Instagramin. Sitä arvosteltiin siellä niin paljon että se poisti sen (tyttö 11v)

Haastattelija: Ootko saanut jotain negatiivista kommenttia?

Haastateltava: Oon mä pari kertaa

Haastattelija: Mitä oot mieltä?

Haastateltava: Mä en välitä

Haastattelija: Et toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos?

Haastateltava: Niin (poika 13v)

Haastattelija: Millaisia ikäviä kommentteja se sun kaveri on saanut?

Haastateltava: Se on vähän pullempi kun muut meidän luokalta niin pojat kysyy et miksi käytät noin kireit vaatteita, miksi se paljastelee itteensä (tyttö 12v)

Eräs haastateltava kuvasi myös väärinymmärryksen pelkoa netissä viestimisen vaikeuksien vuoksi.

Haastattelija: Kuinka somessa kannattaa käyttäytyä?

Haastateltava: Yritä olla kiltti netissä koska ihmiset saattaa luulla väärin että nettikiusaat, koska joskus luulevat väärin. (poika 11v)

Hyväksynnän ja arvostuksen kokemus on tärkeää ehjän identiteetin ja hyvän itsetunnon muotoutumisen kannalta. Sosiaalinen media tarjoaa paitsi voimaannuttavia ja positiivisia mahdollisuuksia, myös tilanteita joissa arvostuksen ja hyväksynnän puute uhkaa itsetunnon kehittymistä ja identiteettityötä. Seuraavissa luvuissa kuvaan tarkemmin kuinka sosiaalinen media vaikutti haastateltavien toimintaan itsetuntoa vahvistavasti tai itsetuntoa heikentävästi.

6.5 Tyttöjen itsetunto

Tyttöjen (N=4) haastatteluissa näkyi enemmän eroja itsetunnon vahvuudessa kuin poikien haastatteluissa. Tyttöjen itsetuntoa uhkasi tyypillisesti oma tyytymättömyys ja vertailu ikätovereihin. Kuudesluokkalaisten tyttöjen itsetuntoon liittyvistä maininnoista puolet tai hieman yli oli negatiivisia, kun taas vanhempien tyttöjen maininnoista vain alle viidesosa oli negatiivisia. Seitsemäsluokkalaisten tytöt saattavat olla kehittäneet jo kuudesluokkalaisiin verrattuna parempia itsetuntoa suojaavia ajattelumalleja. Kuudesluokkalaisten tytöt kertoivat tyypillisemmin muunmuassa väärinymmärryksistä, valeprofiileista ja riidoista kavereiden kanssa. Kuudesluokkalaisten haastatteluissa myös roolit sosiaalisessa mediassa ja tosielämässä poikkesivat toisistaan enemmän kuin seitsemäsluokkalaisten haastatteluissa.

Haastattelija: Käyttäytyvätkö kaverisi eri tavalla somessa ja koulussa?

Haastateltava: Jos mä oon vaikka niitten kanssa silleen et siinä on vaikka v e ja s niin ne on ihan erilaisia kun Instassa niillä on hirveesti meikkii ja ne laittaa hirveen tarkkoja kuvia sit normaalisti ne sekoilee koko ajan (Tyttö 11v)

Haastateltava: Jotkut on hirveen tarkkoja siitä et millanen feed on esim kaikki on mustavalkosia kuvia niin jos laitat yhden kuvan niin se menee pilalle niin sit pitää poistaa. (Tyttö 11v)

Seitsemäsluokkalaisten haastateltavat välittivät tyypillisesti vähemmän muiden mielipiteistä kuin kuudesluokkalaisten. Kavereiden mielipidettä saatetaan kysyä julkaisua tehdessä, mutta julkaisujen poisto johtui heillä enemmänkin kuvien vanhenemisesta kuin muiden mielipiteistä.

Haastattelija: Vaikuttaako tykkäysten tai kommenttien määrä siihen millaisia julkaisuja laitetaan someen?

Haastateltava: Ei mulla oo mitään sellaista itsellä, mut kyllä se varmaan jonkinverran vaikuttaa, ainakin siihen että kuinka usein julkaistaan. Tokihan mäkin tiän et kyl siel on niitä jotka niitä kuvia kattoo, ei kukaan oo tullu päin naamaa tullu sanoo mitään mut kyl se on mulle ihan fine, ei kaikkii voi vaan miellyttää (tyttö 13v)

Haastattelija: Millaisia kuvia someen kannattaa laittaa?

Haastateltava: Mun mielestä pitää olla silleen et jos sä jaat jotain niin sun pitää olla oma ittes, et ei pidä yrittää olla jotain muuta et sit kun on realistinen ja sellainen mitä itse on niin siitä tulee paras, sillä saa eniten niitä seuraajia kans (tyttö 13v)

Haastattelija: Millaisia asioita kannattaa huomioida jos julkaisee jotain somessa?

Haastateltava: Se palaute ei välttämättä aina oo sitä positiivista niin pitää pystyä ottamaan myös sitä negatiivista palautetta vastaan. Et niihin ei tarte ite vastata mitenkään ilkeästi kun muistaa et se on sellaista rakentavaa palautetta. (tyttö 13v)

6.6 Poikien itsetunto

Pojilla (N=3) suurin osa itsetunnon kehittymiseen liittyvistä maininnoista oli positiivisia. Jokaisella haastateltavalla pojalla negatiivisten mainintojen määrä oli alle viidesosa kaikista itsetuntoon liittyvistä maininnoista. Tyypillisin poikien itsetunnon kehitystä uhkaava negatiiviseksi koettu tilanne oli viestinnässä tapahtuva väärinymmärrys.

Haastattelija: Kuinka somessa käyttäytyminen eroaa esimerkiksi koulussa käyttäytymisestä?

Haastateltava: Sä voit sanoa whatsapissa jotain mitä et voi sanoa naamaa vasten, jotain ihan hullua. Kun ei olla ihan vierekkäin vaan puhutaan netissä eikä naamaa vasten.

Haastattelija: Mitä hullua esimerkiksi?

Haastateltava: Vaikka nettikiusaamista, mua ei oo kiusattu mut monia on. Yritä olla kiltti netissä koska ihmiset saattaa luulla väärin että nettikiusaat, koska joskus luulevat väärin. (Poika 11v)

Pojat kertoivat tyttöjä useammin poistavansa omia julkaisujaan oman makunsa mukaan. Jos julkaisu ei miellytä omaa silmää se poistetaan, kun taas tytöt arvioivat yhdessä kavereidensa kanssa kuviaan ennen niiden julkaisua.

Haastattelija: Millä perusteilla valitset ne kuvat joita julkaisit itsestäsi?

Haastateltava: No mä katon eka kun julkaisen että onko ne hyvät, sit mä katon jonkun ajan päästä uudelleen et onko ne vielä hyvät. Sitten miettii et näyttääkö se samalta kun silloin kun julkas sen kuvan ja sit saattaa poistaa sen jos ei enää ite tykkää siitä (Poika 13v)

Poikien haastatteluissa ikä ei merkittävästi näkynyt itsetuntoa kuvaavien ilmausten määrässä tai laadussa. Nuorin haastateltava kuvaili hieman vanhempia haastateltavia enemmän kavereiden kanssa vietettyä aikaa ja kavereiden julkaisuihin liittyviä tilanteita kun taas seitsemäsluokkalaistille oli tyypillisempää kuvailla omaa sosiaalisen median käyttöään ja esittäytymistään siellä. Molempien seitsemäsluokkalaisten poikien haastatteluissa tuli esille

heidän kehittynyt kykynsä olla välittämättä arvostelusta ja negatiivisesta kommentoinnista, jolla on itsetuntoa suojaava vaikutus.

Haastattelija: Millaisia seuraajia haluaisit?

Haastateltava: No ois se kiva et ei tulis heti huonoa palautetta eli sellaista mikä ei ole yhtään kekseliästä, jos kommentoi vaan et surkeita videoita tee parempia niin se ei oo kovin rakentavaa. Voihan sitä vihaajiaakin olla siellä.

Haastatteija: Minkähän takia somessa on sellaisia vihaajia?

Haastateltava: No ne on ehkä kateellisia (Poika 13v)

7. POHDINTA

7.1. Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

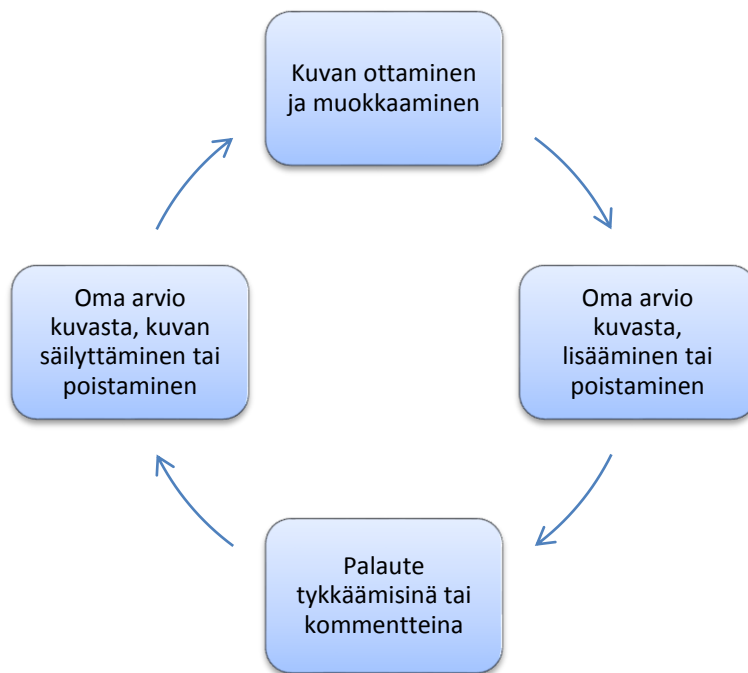
Tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää sosiaalisen median ja siellä tapahtuvan vuorovaikutuksen merkitystä varhaisnuorten elämässä kartoittamalla nuorten näkemyksiä identiteetistä sosiaalisessa mediassa. Tulosten perusteella sosiaalisella medialla on tärkeä rooli varhaisnuorten elämässä ja vuorovaikutuksessa vertaisten kanssa ja sosiaalisen median käyttö vaikuttaa myös identiteetin muodostumiseen huomattavasti. Haastateltavien nuorten vastausten perusteella sosiaalisen median välityksellä käydyt keskustelut ja sosiaalinen media yleensä näyttäytyivät positiivisena mahdollisuutena ja mukavana ajanviettona.

Poikien itsetuntoa vahvistavat tekijät ilmenivät tutkimuksessa ryhmään kuulumisena ja tiedon ja viihteen jakamisena. Tulos oli positiivinen verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin (esim. Mazalin & Moore 2004) joissa poikien Internetin käytöllä on todettu olevan yhteys mm. sosiaalisiin ongelmiin ja epäkypsään identiteettiin. Sosiaalisen median käytöllä näyttäisi olevan hyvä vaikutus poikien syrjäytymisen ehkäisyssä. Perinteisesti pojat ovat kuluttaneet median parissa aikaa mm. pelaamalla, mutta sosiaalisen median myötä pelien yhteinen pelaaminen tuo mukaan viihteen lisäksi myös yhteisöllisyyden elementin. Pojat ovat ottaneet omakseen myös Youtube-videoiden tekemisen ja katsomisen, jossa yhdistyy viihteen ja yhteisöön kuulumisen lisäksi myös oman identiteetin muotoutumisen elementti. Nämä kaikki elementit ovat tärkeitä tekijöitä nuorten miesten syrjäytymiskiirteen katkaisussa, mutta sosiaalisen median parissa löydetty merkitykselliset harrastukset eivät sellaisenaan riitä, vaan poikien koulumotivaatiota olisi saatava myös kehitettyä. Hyvinvoinnin tukeminen auttaa kuitenkin myös opiskelujen etenemisessä.

Henkilökohtaisia merkityksiä tutkittaessa tulokset eivät ole suoranaisesti yleistettävissä koskemaan esimerkiksi kaikkia suomalaisia viidesluokkalaisia.

Vastaukset antavat kuitenkin suuntaa siitä, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä osalla nuorista on sosiaalisen median ympäristössä kasvamisesta. Etenkin alakouluikäisten itsetunnon vaihtelevuus sosiaalisessa mediassa kohdattujen tilanteiden vaihdellessa antoi itselleni tulevana luokanopettajana paljon vinkkejä siitä, millaisista asioista kuudesluokkalaisten kanssa olisi hyvä koulussakin jutella.

Identiteetin ja itsetunnon kehittyminen netissä omaksuttujen mallien vaikutuksesta vaatii kasvattajien panosta ja tukea nuorten kokemien paineiden käsittelyssä. Kaikki haastateltavat keskustelivat mielellään aiheesta ja kertoivat hyvin avoimesti omista kokemuksistaan ja itseään koskevista muutoksista. Mielestäni tämä kertoo siitä, että nuoret kaipaavat sosiaalisen median maailmassa entistä enemmän aitoja ihmiskontakteja ja läsnäolevaa aikuista. Haastatteluissa ilmeni sekä positiiviseksi että negatiiviseksi koettuja sosiaalisen median vuorovaikutustilanteita, joista suurin osa tuli esille keskusteltaessa itsetunnosta ja muiden hyväksynnän välittymisestä kommenttien tai tykkäysten välityksellä. Erityisesti positiiviseksi tai negatiiviseksi kokemukseksi luokiteltavaa aineistoa kertyi myös haastateltavien kertoessa omasta suhteestaan omiin sosiaalisen median julkaisuihinsa ja vertaisten julkaisuiden vertaamisesta omiin julkaisuihin. Haastateltavien kuvaukset kommenttien ja tykkäysten eli vertaisten palautteen vaikutuksesta toimintaan sosiaalisessa mediassa on kuvattu kootusti kuviossa 1.

Kuvio 1. Julkaisun tekeminen sosiaaliseen mediaan

7.2. Mediakasvatuksen mahdollisuuksia

Verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen yleistyessä olisi tärkeää opettaa lapsille kuinka keskustella fiksusti netissä. Internetin vaaroja korostava mediakasvatus ei välttämättä aja asiaansa. Mikäli mediakasvatus keskittyy vaaroista varoitteluun oppivat nuoret mediaan liittyvät sosiaaliset mallit muualla kuin koulussa. Aikuiset eivät aina itsekään käyttäydy netissä fiksusti, mutta yhteistä keskustelua sukupolvien välillä tarvitaan. Mediakasvatus liittyy oppiainerajat ylittävästi lasten jokapäiväiseen elämään. Esimerkiksi tiedonhaku, tunnekasvatus, viestintäteknologiset taidot ja kriittinen ajattelu ovat tärkeässä roolissa sosiaalisessa mediassa, ja näitä taitoja tarvitaan myös koulussa monessa oppiaineessa.

Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa mahdollistaa yhteisen onnistumisen nuorten mediankäytön tukemisessa. Monissa sosiaalisen median palveluissa on käyttöehtojen mukainen ikäraja. Usein lapset kuitenkin käyttävät palveluita ikärajan vastaisesti, sillä se on helppo kiertää. Kuulemani mukaan jo

ykkösluokkalaiset käyttävät Instagramia ja Snapchattia, joten ikärajoista keskustelua ja mediakasvatusta tarvitaan yhä pienempien koululaisten parissa. Sosiaalinen media ja mediakasvatus olisivatkin hyviä aiheita koko koulun oppilaiden ja vanhempien yhteisen teemapäivän aiheiksi. Cacciatoren ja Koiso-Kanttilan (2009, 35) mukaan yhteisöllinen kasvatus ja välittäminen kasvattaa hyvinvoivista pojista hyvinvoivia miehiä. Sama koskee tietenkin myös tyttöjä, ja hyvinvoinnin tukeminen tulisi olla yksi tärkeimmistä peruskoulun tehtävistä.

7.3. Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimuksen aiheita

Koska laadullisessa tutkimuksessa ei voida soveltaa reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä määrällisen tutkimuksen tavoin, on laadullisessa tutkimuksessa tärkeää on raportoida mahdollisimman tarkkaan tutkimuksen kulku (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–141). Tutkimuksen toteuttaminen haastattelemalla uhkaa tutkimuksen luotettavuutta, sillä haastattelutilanteessa haastateltavilla on taipumusta antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Haastattelun haittoiksi ja tutkimuksen luotettavuutta vähentäviksi asioiksi voidaan laskea myös kokemattomuuteni ja taitamattomuuteni haastattelijana, valmiiden mallien puute analyysia tehdessä ja haastateltavien nuori ikä. (Hirsjärvi 2000, 35.) Olen pyrkinyt lisäämään oman tutkimuksen luotettavuutta kuvailemalla tarkasti tutkimuksen kulkua niin tutkimuksen toteutuksen kuin aineiston analyysinkin suhteen. Suunnittelin myös haastattelut tarkkaan ja pyrin luomaan haastattelutilanteesta haastateltaville mahdollisimman rennon.

Analyysin ja tulosten luotettavuuden lisäämiseksi raportoin aineiston käsittelyn tarkasti. Taustateoriana Meadin (1934) minuuden kehittymisen teorian ikä asettaa omat haasteensa luotettavuudelle, mutta otin tietoisesti riskin ja hyödynsin Meadin teoriaa tutkimuksessani, sillä teoriaa ei ole aukottomasti onnistuttu kumoamaan ja myöhemmät tutkimukset (esim. Mahler 1963, Stern 1985) ovat lähinnä täydentäneet Meadin ajatuksia minuuden synnystä. Tulokset eivät ole yleistettävissä koskemaan kaikkia varhaisnuoria, sillä jokainen haastateltava kertoi vain omista kokemuksistaan ja

haastateltavien määrä (N=7) oli aika pieni. Ehdotonta totuutta ei laadullisessa tutkimuksessa voida saavuttaakaan (Hirsjärvi 2000, 18). Tutkimuksen tulokset tarjoavat meille kuitenkin jotain kuvailevaa tietoa näiden haastateltavien kokemuksista sosiaalisessa mediassa, ja vastaavat siksi hyvin alussa esittämäni tutkimusongelmaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa nuorten kokemia mahdollisuuksia ja uhkia, ja tähän tarkoitukseen pyrin vastaamaan tutkimustulosten esittämisellä.

Sosiaalinen toiminta tulee jatkossakin olemaan oleellinen osa arkielämää. Tästä syystä tutkimusta uusista sosiaalisesta toimintaan liittyvistä vuorovaikutuskanavista on syytä jatkaa. Uutta sukupolvea koskeva tutkimus on yleistynyt valtavasti ja tutkijat pyrkivät olemaan uusia ilmiöitä edellä. Tutkimus tulee todennäköisesti tulevaisuudessakin laahaamaan perässä nopeasti kehittyvien teknologioiden levittäytyessä, mutta ajankohtaisten ilmiöiden tutkimusta kuitenkin tarvitaan. Kansainvälistä yhteistyötä ja poikkitieteellistä tutkimusta tarvitaan myös, sillä ilmiö on globaali ja monia tieteenaloja koskettava. Tärkeä tutkimusaihe koulutuksen näkökulmasta on sosiaalisten verkostojen muotoutumiseen liittyvät prosessit ja ryhmän muodostumisen vaiheet verkkoyhteisöissä. Oppiminen tapahtuu tänä päivänä yhä useammin verkossa. Opettajien ja koulun olisi kuitenkin mielestäni hyvä jarruttaa vuorovaikutus- ja oppimisympäristöjen teknologisoitumista hieman, sillä ovathan aidot ihmiskontaktit ja läheisyys ihmiselle luontaisesti tärkeitä tekijöitä, eikä niitä voida korvata emojiilla ja reaktiopainikkeilla. Tärkeä tutkimusaihe tulee jatkossakin olemaan vuorovaikutussuhteiden merkitys oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vertailevaa tutkimusta esimerkiksi verkko-oppimisympäristöjen ja autenttisten oppimisympäristöjen eroista olisi syytä tehdä monesta näkökulmasta.

Myös identiteetin ylläpitäminen, sen muuttuminen ja hyvinvointi aikuisuudessa olisi tärkeä tutkimusaihe sosiaalisen median ympäristössä. Elinikäisen oppimiskäsityksen myötä on yleistynyt myös käsitys elinikäisestä identiteettityöstä. Aikuisten hyvinvointi vaikuttaa väistämättä myös lastemme ja nuortemme hyvinvointiin, joten aikuisten hyvinvointia parantavat

tutkimukset helpottaisivat myös työtä lasten kanssa. Etenkin nuorten äitien kokemat paineet sosiaalisen median ympäristössä ja äitiyden ja isyyden muuttuminen sosiaalisen median äiti- ja isä-ihanteen myötä olisivat tärkeitä tutkimuksen aiheita. Tiedämmehän kokemuksesta ja tutkimustenkin perusteella, että kun aikuiset voivat hyvin myös lapset voivat hyvin.

LÄHTEET

- Almqvist, F. (2007). Psykkisten rakenteiden kehitys. Teoksessa M. Javanainen (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. Vol. I: Lapsen ja nuoren psyykkinen kehitys. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy, 12-25.
- Aunola, K. 2002. Motivaation kehitys ja merkitys kouluiässä. Teoksessa K. Salmela-Aro ja J. E. Nurmi (toim.), Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 105–126.
- Erikson, E. 1968. Identity, Youth and Crisis. New York: Norton.
- Blumer, H. 1986. Symbolic Interactionism: Perspective and method. California: University of California Press.
- Blyth, D. A., Hill, J. P., & Thiel, K. S. (1982). Early adolescents' significant others: Grade and gender differences in perceived relationships with familial and nonfamilial adults and young people. *Journal of Youth and Adolescence*, 11(6), 425–45.
- Bowlby, J. 1971. Attachment and loss. Vol. 1. Attachment. Harmondsworth: Penguin.
- Cheng, S., & Starks, B. 2002. Racial differences in the effects of significant others on students' educational expectations. *Sociology of Education*, 306–327.
- Fadjukoff, P. 2009. Identiteetti persoonallisuuden kokoavana rakenteena. Teoksessa R-L. Metsäpelto & T. Feldt. (toim.) Meitä on moneksi. *Persoonallisuuden psykologiset perusteet*. Juva: WS Bookwell Oy. 179–193.
- Hall, S. 2006. Questions of cultural identity. Teoksessa S. Hall & P. Du Gay (toim.) *Concepts of identity*. New York: Crane Resource Centre. 274–323.
- Hankamäki, J. 2015. George Herbert Mead ja symbolinen interaktionismi. Tutkimus minuuden, merkitysten ja yhteiskunnan rakentumisesta. Helsinki: Books on demand GmbH.
- Haslam N. 2007. Introduction to personality and intelligence. Verkkoaineisto, julkaisija Thousand Oaks, CA : Sage.
- Heinonen S. & Halonen M. 2007. Making sense of social media. Interviews and narratives. SOMED Foresight Report 2. Espoo: Vtt.

- Heinonen, S. (2009). Sosiaalinen media. Avauksia nettiyhteisöjen maailmaan ja vuorovaikutuksen uusiin muotoihin. *TUTU-ejulkaisuja*, 1, 2009.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hänninen, R. 2012. Puuterilumen lumo: tutkimus lumilautailukulttuurista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Judge, T. A., Erez, A., & Bono, J. E. 1998. The power of being positive: The relation between positive self-concept and job performance. *Human performance*, 11(2-3), 167-187.
- Kauppi, N. 2004. Median sekundatodellisuus: Pierre Bourdieun konstruktivismi viestinnän tutkimuksena. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring, S. Valtonen (toim.) 2004. Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Tampere: Gaudeamus, 75–89.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2017. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.
- Kiuru, N. 2008. The role of adolescents' peer groups in the school context. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Koivusalo-Kuusivaara, R. 2007. Lapset, media ja symbolinen vuorovaikutus: Suomalaisten, englantilaisten ja saksalaisten lasten mediasuhteen tarkastelua. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Korpinen, E. 1990. Peruskoululaisen minäkäsitys. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A. Tutkimuksia 34. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.
- Kupiainen R. 2002. Mediakokemuksia viihteen, mielihyvän ja nautinnon labyrinteissä. Teoksessa S. Sintonen (toim.) Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Helsinki: Finnlectura, 70–81.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Ladd, G. W. 2005. Children's peer relations and social competence: A century of progress. Yale University Press.
- Lastensuojelun Keskusliitto 2016. Lapsen yksityisyydensuoja digitaalisessa mediassa. Viitattu 24.11.2016. <http://lskl.e-julkaisu.com/lapsen-yksityisyyden-suoja-digitaalisessa-mediassa/>
- Leary, M.R., & MacDonald, G. 2003. Individual differences in trait self-esteem: A theoretical integration. In M.R. Leary & J.P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity*. New York: Guilford Press, 401–418.

- Lietsala, K., & Sirkkunen, E. 2008. Social Media: Introduction to the tools and processes of participatory economy. Tampere: Tampere University Press.
- Mahler, M. S. 1963. Thoughts about development and individuation. *The psychoanalytic study of the child*, 18(1), 307-324.
- Manninen, M. 2015. Viidesluokkalaiset sosiaalisessa mediassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen kandidaatintutkielma.
- Marcia, J. E. 1980. Identity in adolescence. Teoksessa J. Adelson (Ed.) *Handbook of adolescent psychology*. New York: John Wiley & Sons, 109–131.
- Mazalin, D., & Moore, S. 2004. Internet use, identity development and social anxiety among young adults. *Behaviour Change*, 21(2). Melbourne: Swinburne University of Technology, 90–102.
- McQuail, D. 2000. *McQuail's Mass communication theory*. 4th Edition. London: Sage.
- Mead G. H. 1934. *Mind, self and society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 9–184.
- Mruk, C. 2013. *Self-Esteem and Positive Psychology. Research, Theory and Practice*. New York: Springer Publishing Company.
- Mäntymäki, M. 2012. Lapset ja nuoret sosiaalisessa mediassa. Teoksessa H. Niemi & R. Sarras (toim.) *Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa*. Jyväskylä; PS-kustannus.
- Mäyrä, F. 2007. Viesti, kuva, peli. Virtuaaliutopioista pelikulttuurien syntyyn. Teoksessa L. Rossi & A. Seppä (toim.), *Tarkemmin katsoen. Visuaalisen kulttuurin lukukirja*. Helsinki: Gaudeamus,
- Myllyniemi, S. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki: Hakapaino.
- Niemi, K. 2016. Moral beings and becomings: children's moral practices in classroom peer interaction. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nurmi, A-M. 2008. Kaduilla liikuntasaliin. Toimintatutkimus hiphop-tanssista osana lukion liikuntakasvatusta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- Nurmi, J-E. 1995. Nuoruusiän kehitys: Etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korkeakangas, H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo: WSOY, 256-274.
- Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.
- Prensky, M. 2001. Digital Natives/ Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9:5, 1-6.
- Pönkä, H. & Impiö N. 2012. Sosiaalinen media oppimisympäristönä. Teoksessa H. Pönkä & N. Impiö (toim.) Sosiaalisen median opetuskäyttö. Oppimisen teoriaa ja kokemuksia DevelOPE-hankkeesta. Oulun yliopisto. Tampere: Juvenes Print, 19-33.
- Salmela-Aro, K., Read, S., Nurmi, J. E., Koskenvuo, M., Kaprio, J., & Rantanen, T. 2009. Personal goals of older female twins: Genetic and environmental effects. *European Psychologist*, 14(2), 160-167.
- Salokoski T. & Mustonen A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin - Katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn keinoihin. Helsinki: Mediakasvatusseura.
- Stern, D. N. 1985. The interpersonal world of the infant: A view from psychoanalysis and developmental psychology. Karnac Books.
- Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A-M., Lahikainen, A. R.& Ahokas, M. 2013. Arjen sosiaalipsykologia. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Suoninen, J., Östman, S., Saarikoski, P. & Turtiainen, R. 2013. Sosiaalisen median lyhyt historia. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Mitä kasvattajien tulee tietää. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Tabscott, D. 2009. Grown up digital: How the net generation is changing your world? New York: McGraw-Hill.
- Tajfel, H. 1982. Social psychology of intergroup relations. *Annual review of psychology*, 33(1), 1-39.
- Tamminen, T. 2012. Muuttaako sosiaalinen media lapsen todellisuudentajua ja moraalikehitystä? Teoksessa H. Niemi & R. Sarras (toim.) Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Helsinki: Kirjayhtymä.

- Valkonen S., Pennonen M. & Lahikainen A R. 2005. Televisio pienten lasten arjessa. Teoksessa A. R. Lahikainen, P. Hietala, T. Inkinen, M. Kangassalo, R. Kivimäki & F. Mäyrä (toim.) *Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan*. Tampere: Gaudeamus, 54–91.
- Valli, R., Hautaviita, J., & Meriläinen, M. 2015. The development of children's language and ethical media competences and media skills. Teoksessa S. Carliner, & N. Ostashewski (toim.) *EdMedia 2015: Proceedings of the World Conference on Educational Media and Technology*. Montreal: AACE, 1081–1090.
- Wyness, M. 2006. *Childhood and society: An introduction to the Sociology of childhood*. New York: Palgrave MacMillan.

LIITTEET

Teemahaastattelurunko ja kirjallinen tutkimuslupa vanhemmille:

Taustatiedot

Ikä, sukupuoli, käytettävissä olevat laitteet, sosiaalisen median palvelujen käyttö, aika jonka käyttää päivässä

Kavereiden merkitys sosiaalisessa mediassa

-Ajanvietto kavereiden kanssa, kaverisuhteet verkossa, kaveripiirin laajuus, sosiaalisen median käyttö kavereiden hankkimisessa tai kaverisuhteiden ylläpidossa, kaveripiirin normit

Sosiaalisten taitojen merkitys sosiaalisessa mediassa

-Viestinnän erot kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa ja viestittelyssä, taidot joita tarvitsee netissä, sosiaalisten taitojen merkitys yleisesti

Sosiaalisen median palveluiden luonteen kuvaus

-Kokemukset sosiaalisessa mediassa toimimisesta, tavat joilla käyttää, perustelut palveluiden valintaan, parasta sosiaalisessa mediassa, ikävintä sosiaalisessa mediassa, yleiset normit sosiaalisessa mediassa

Sosiaalisen median merkitys tunne-elämän kokemuksissa

-Positiivisia tunteita herättäneet kokemukset, negatiivisia tunteita herättäneet kokemukset, kokemus sosiaalisen median välittämistä tunteista yleisesti, huomioitavaa sosiaalisen median käytössä

Sosiaalisen median merkitys ihmisenä kasvamisessa

-Suosion merkitys, kavereiden kommenttien merkitys, kokemukset itsetunnon vahvistumisesta tai heikentymisestä sosiaalisessa mediassa toimimisen myötä,

kokemukset hyväksytyksi tai torjutuksi tulemisesta, suosion merkitys itsearvostuksessa

Sosiaalisen median merkitys identiteetin kehityksessä

-Asiat joista ihmiset mielellään kertovat sosiaalisessa mediassa, perustelut, asiat joista ei kannattaisi kertoa sosiaalisessa mediassa, perustelut, roolimallit sosiaalisessa mediassa, muoti, ulkonäkö, ajatukset, omien valintojen tekeminen julkaistavan sisällön suhteen

Arvoisat kotijoukot!

Opiskelen Jyväskylän yliopistolla luokanopettajaksi, ja teen gradua aiheesta sosiaalinen media lasten kasvuympäristönä. Olen harjoittelussa lapsenne koululla ja opetan äidinkieltä lapsenne luokalle. Haluaisin haastatella lastanne hänen näkemyksistään ja kokemuksistaan ikätovereidensa sosiaalisen median käytöstä. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin lasten näkemyksiä koulun mediakasvatustyön kehittämiseksi ja tueksi. Tutkimus tarjoaa kasvattajille arvokasta tietoa lasten mediaympäristössä kohtaamista arkipäiväisistä kokemuksista.

Tutkijana sitoudun tutkimuksen teon eettisiin velvoitteisiin ja pidän huolta siitä, että haastateltaville jää vapaaehtoisesta haastattelusta hyvä ja turvallinen olo. Käsittelen haastatteluja nimettömänä enkä tuo missään tutkimuksen vaiheessa tai raportissa esiin mitään lapseenne yhdistettäviä tietoja. En luovuta haastatteluaineistoa eteenpäin.

Toivoisin teiltä kirjallista suostumusta lapsenne lyhyeen haastatteluun, joka toteutetaan kouluajalla. Lapsellanne on mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta tästä suostumuksesta huolimatta.

Annan suostumukseni lapseni haastatteluun:

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Ystävällisin terveisin,

Milja Manninen

milja.m.j.manninen@student.jyu.fi